

**JMG – INSTITUTIONEN FÖR
JOURNALISTIK, MEDIER OCH
KOMMUNIKATION**

ÄR KÖNSSTEREOTYPISK KOMMUNIKATION I DEN SVENSKA RIKSDAGEN EN GREJ?

En kvalitativ analys av svenska utrikesdebatter utifrån
ett genusperspektiv

Lindkvist Ebba

Martinsson Tilda

Pahkasalo Evelina

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	Medie- och kommunikationsvetenskap
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Ht 2023
Handledare:	Nicklas Håkansson
Kursansvarig:	Malin Sveningsson

Abstract

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Program och/eller kurs: Medie- och kommunikationsvetenskap
Nivå: Grundnivå
Termin/år: Ht 2023
Handledare: Nicklas Håkansson
Kursansvarig: Malin Sveningsson

Sidantal: 51
Antal ord: 18 674

Nyckelord: Politisk kommunikation, genus, könsstereotyper, utrikespolitisk debatt, Sveriges riksdag, Ukraina, etnografisk innehållsanalys

Syfte: Syftet med studien är att undersöka om könsstereotypisk kommunikation förekommer i den svenska riksdagen samt på vilka sätt detta i så fall kommer till uttryck. Studien intresserar sig för skillnader och likheter mellan kvinnliga och manliga politiker när de talar om kriget i Ukraina i utrikesdebatter.

Teori: Social role theory, gender congruity theory, etnografisk innehållsanalys

Metod: Etnografisk innehållsanalys av två utrikespolitiska debatter i den svenska riksdagen där vi applicerar en egen analysmodell för att identifiera och jämföra vilken stereotypiskt feminin och maskulin kommunikation som förekommer.

Material: Två utrikespolitiska debatter i svenska riksdagen, en från 10 juni 2022 och en från 15 februari 2023. Totalt ingick 16 politiker i studien varav 8 var män och 8 var kvinnor.

Resultat: Det förekommer både likheter och skillnader i hur svenska manliga och kvinnliga politiker kommunicerar som skulle kunna bero på könsstereotypiska förväntningar. Både de kvinnliga och manliga politikerna uttrycker sig med kombinerad kommunikation från respektive könsstereotypisk indelning, det vill säga både feminin och maskulin kommunikation. Detta tyder alltså på att svenska riksdagspolitiker kommunicerar utanför de förväntningar som finns på deras respektive könstillhörigheter.

Förord

Vi vill tacka vår handledare Nicklas Håkansson som stöttat oss genom processen när vi skrivit denna uppsats. Vi vill också tacka varandra för ett bra samarbete och många givande och lärorika stunder under arbetets gång.

Executive summary

A big part of political communication is strategically planned to influence our knowledge, opinions, and assumptions about reality. Political communication is by science often proven to be built on gender stereotypical expectations, which means that male and female politicians largely use different ways to communicate. Because of these stereotypical expectations female and male politicians can be evaluated differently for the same behavior. This may negatively affect female politicians in particular, because the stereotypically expected behavior of a woman does not correlate with the stereotypical expectations of a leader. Because of this, female politicians may be valued not by their ability to be a good politician, but by their capacity to behave and act according to gender stereotypical expectations.

The purpose of this study was to determine if stereotypical communication take place in the Swedish parliament, and if so, in what ways is it expressed? The study examines communicative similarities and differences between Swedish female and male politicians when talking about the war in Ukraine. The war in Ukraine was chosen as a subject because all the politicians have a similar stance in the matter and can therefore be expected to communicate with a similar narrative. This gave us the opportunity to compare the politicians and their communication more fairly according to gender stereotypes. The theories used for the study were social role theory and gender congruity role, and as an analytical tool we took inspiration from gender communicative accountability structure when doing our ethnographic content analysis.

The data was collected from two parliamentary debates which took place on June 10, 2022, and on February 15, 2023. Sixteen politicians from different political parties were in this study analyzed, eight were men and eight were women. To analyze which traits the different politicians used, a model was developed from an already existing model originally created by Gredebelsky-Lichtman & Bdolach. The analytical model contains 17 masculine traits and 16 feminine traits, categorized into stereotypically female and male traits, and according to verbal and non-verbal communication.

The results showed both differences and similarities between female and male politicians and how they communicate. Both women and men politicians used traits that matched traits of the opposite gender which indicates that the Swedish politicians do not only use traits that are stereotypical for their sex. They often used a combination of traits from both sides while talking in the parliament. Some traits were only used by men and some traits were only used by women, but in these cases, we only saw a few examples which suggests that the differences depend on personal traits rather than gender.

Innehållsförteckning

Inledning.....	1
Bakgrund	2
Tidigare forskning.....	3
Könsstereotyper	3
Könsstereotyper och politiker	3
Könsstereotyper utifrån ett publikperspektiv	4
Problematisering och relevans	5
Teori.....	7
Teorin om sociala roller	7
Teorin om könskonformitet hos ledarfigurer.....	7
Grebelsky-Lichtman & Bdolachs genuskommunikativa ansvarsstrukturella modell	8
Syfte och frågeställning	9
Självreflektion och begreppsanvändning	10
Metod.....	11
Urval.....	11
Politikerna i studien.....	12
Tillvägagångssätt och material	13
Analysmodell	14
Avgränsningar.....	19
Generaliserbarhet.....	20
Begreppsvaliditet och reliabilitet	20
Resultat och analys.....	22
Verbal kommunikation: argument	22
Verbal kommunikation: känslomässiga uttryck	25
Verbal kommunikation: språkliga uttryck	29
Verbal kommunikation: förhållningssätt till andra	31
Icke-verbal kommunikation: fysiska uttryck och gester.....	34
Icke-verbal kommunikation: röst	40
Slutsats och diskussion	44
Likheter	44
Skillnader	46
Kombinationer av kännetecken.....	47

Reflektion.....	48
Konklusion	50
Vidare forskning.....	50
Referenser	52

Inledning

Om man någon gång har röstat i ett riksdagsval har man förmodligen gjort en bedömning av svenska politiker baserat på deras kommunikation. En stor del av den politiska kommunikation som vi som medborgare regelbundet tar del av är strategiskt planerad för att påverka våra kunskaper, åsikter och verklighetsuppfattningar (JMG, u.å). Forskning visar att politikernas kommunikation dessutom ofta bygger på könsstereotypiska förväntningar (Grebelsky-Lichtman & Bdolach, 2017; Hargrave & Langengen, 2021), och att kvinnliga och manliga politiker därmed i stor utsträckning har olika sätt att kommunicera. Att kommunikationen tar sig i uttryck på olika sätt handlar bland annat om att det finns olika stereotypiska förväntningar på hur politiker bör bete sig, både baserat på deras könstillhörighet och att de har en roll som politiker att fylla.

De könsstereotypiska förväntningar som finns kan få som konsekvens att liknande beteenden hos politiker är något som antingen premieras eller avfärdas, beroende på om politikern i fråga är man eller kvinna. Exempelvis har man inom forskningen kunnat se att kvinnliga politiker missgynnas av att uppvisa egenskaper som förknippas med ledarskap och dominans, medan deras manliga kollegor premieras för samma beteende (Eagly & Karau, 2002). Detta är något som i längden påverkar framför allt kvinnors möjlighet till att lyckas i politikerrollen, eftersom röstberättigade medborgare kan få en negativ uppfattning om dem baserat på deras förmåga att leva upp till stereotypiska könsroller.

I följande uppsats är vi intresserade av att undersöka om könsstereotypisk kommunikation förekommer i den svenska riksdagen samt på vilka sätt detta i så fall kommer till uttryck. Studien jämför vilka kommunikativa likheter och skillnader som finns mellan kvinnliga och manliga politiker i Sverige som kan bero på könsstereotyper. För att avgränsa studien och för att situation och kontext ska ha så liten inverkan som möjligt har vi valt att fokusera på när politikerna uttalar sig om kriget i Ukraina. Kriget i Ukraina är en fråga där partierna i den svenska riksdagen är huvudsakligen överens - Ryssland är förövaren och Ukraina är offret (Folk och Försvar, 2022). Därför kan vi förvänta oss att narrativet i politikernas kommunikation om saken är sig likt, vilket möjliggör att vi kan undersöka och kartlägga hur manliga respektive kvinnliga svenska politiker kommunicerar i förhållande till olika könsstereotypiska förväntningar. Eftersom det är en fråga som politikerna i grunden har samma ställning till blir det relevant att se om könsstereotypiska förväntningar ändå slår igenom i deras kommunikation.

Bakgrund

Den 24 februari 2022 förändrades säkerhetsläget fullständigt i Europa då Ryssland påbörjade sin oprovocerade och olagliga invasion av Ukraina. Sedan krigets start har Rysslands krigsmakt orsakat att tiotusentals människor dött eller tagit skada, samt drivit miljontals människor på flykt. Kriget är inte bara ett hot mot Ukraina och dess invånare, utan dessutom ett hot mot fred, frihet och demokrati i vår del av världen (FN, 2023).

Kriget i Ukraina har orsakat en uppsjö av konsekvenser även för Sverige, och har därmed fått stor inverkan på den politiska agendan. Frågan om ett svenskt medlemskap i Nato blev ett faktum den 16 maj 2022 då den dåvarande Socialdemokratiska regeringen tillsammans med Finland beslutade sig för att ansöka (MSB, 2023). Finland fick vid ett senare skede grönt ljus att träda in i Nato, men för Sverige kvarstår ännu att samtliga medlemsländer ska godkänna ansökan, då det i skrivande stund är 29 av 31 medlemsländer som godkänt den. Förutom medlemsansökan i Nato har invasionskriget dessutom inneburit ekonomiska konsekvenser för både individer och det svenska samhället i stort. Energipriserna har skjutit i höjden, och likaså matpriserna (Folk och Försvar, 2022). När denna uppsats skrivs pågår kriget fortfarande, och det finns ännu inget facit på hur det kommer att sluta.

Kriget har fått stor uppmärksamhet i svenska medier, och fortsätter att vara en dominerande sakfråga i den utrikespolitiska debatten. Även om det rått skilda meningar mellan de svenska politikerna i hur man ska hantera krigets inrikespolitiska konsekvenser råder det konsensus i att man står på Ukrainas sida och fördömer Rysslands agerande. När invasionskriget först inleddes i början av 2022 hade Sverige en Socialdemokratisk regering, men sedan riksdagsvalet hösten 2022 har detta skiftat till en högerregering bestående av de så kallade Tidöpartierna: Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna, i samarbete med Sverigedemokraterna. Eftersom EU:s medlemsländer står eniga om att man ska stötta Ukraina fortgår de politiska diskussionerna om vilket stöd som ska skickas allteftersom krigets situation utvecklas.

Tidigare forskning

Nedan presenteras den tidigare forskning som är relevant för studien utefter följande rubriker: könsstereotyper, könsstereotyper och politiker samt könsstereotyper utifrån ett publikperspektiv. Efter detta följer en motivering med studiens vetenskapliga problematisering och relevans.

Könsstereotyper

Stereotyper kan beskrivas som generella förväntningar och uppfattningar som finns på medlemmar som tillhör en specifik social grupp. Könsstereotyper kan i sin tur förstås som generaliserade sociala förväntningar som finns på män eller kvinnor som grupp (Ellemers, 2018). Ashmore & Del Boca (1979) beskriver könsstereotyper som en uppsättning av övertygelser om hur män och kvinnor är och bör bete sig enligt samhälleliga normer, samt förutfattade meningar om vilka karakteristiska personlighetsdrag som kvinnor respektive män som grupp delar. Det finns en grundläggande uppfattning om att kvinnor förväntas vara stereotypiskt feminina, och män förväntas vara stereotypiskt maskulina.

Könsstereotypiska förväntningar på män är exempelvis att man ska vara tävlingsinriktad, prioritera sitt arbete och fokusera på sin egen framgång. Män förväntas prioritera karriären över personliga relationer, medan kvinnor förväntas välja bort att göra karriär då kvinnor förknippas med stereotypiskt feminina förväntningar om att vara omtänksam, prioritera sin familj och att sätta andra framför sig själv (Ellemers, 2018).

Könsstereotyper och politiker

Tidigare forskning har kunnat konstatera att könsstereotypiska förväntningar även kommer till uttryck inom politiken, vilket i sin tur har en påverkan för hur kvinnliga respektive manliga politiker kommunicerar. Exempelvis Grebelsky-Lichtman & Katz (2019) som i sin amerikanska studie kunde se att de båda kandidaterna för presidentvalet 2016, Donald Trump och Hillary Clinton, kommunicerade enligt de förväntningar som fanns på deras respektive könstillhörigheter. I debatter mellan de två kandidaterna såg man exempelvis att Trump kommunicerade enligt vad som är stereotypiskt maskulint, så som att använda stora rörelser, avbryta den andre talaren och använda ett motsättande språk. I samma debatt såg de att Clinton förhöll sig till stereotypiskt feminin kommunikation, så som att uttrycka känslor i sina ansiktsuttryck, hänvisa till sina egna personliga erfarenheter och fokusera på sakfrågor som anses vara stereotypiskt feminina, exempelvis utbildning.

Tidigare forskning menar också att människor värderar huruvida kvinnliga eller manliga politiker anses mer kompetenta att adressera specifika politiska sakfrågor. Kvinnliga politiker anses mer kompetenta att adressera sakfrågor om utbildning, hälso- och sjukvård, miljön, kultur, jämställdhet, kvinnors rättigheter och fattigdom (Fox & Oxley, 2003; Huddy & Terkildsen, 1993). För manliga politiker ses sakfrågor så som krig och försvar, ekonomi och kriminalitet som mer passande. Skillnader i vad man refererar till har även Hargrave &

Langengen (2021) sett när amerikanska kvinnliga respektive manliga politiker relaterar till större sammanhang så som till folkgrupper eller systematiska nivåer i sina tal. Hargrave & Langengen menar att manliga politiker i större utsträckning hänvisar till abstrakta begrepp så som "systemet" och "ekonomin", medan kvinnliga politiker oftare refererar till konkreta grupper såsom "ensamstående föräldrar", "kvinnor" eller "barn".

Liknande fenomen såg både Evans & Hayes Clark (2016) i sin amerikanska studie samt Mattan & Small (2021) i sin kanadensiska studie. De båda studierna undersökte politikernas kampanjer på den sociala medieplattformen X (tidigare känt som Twitter) i de respektive länderna. Deras resultat visade att de kvinnliga politikerna i högre grad kommunicerade kring frågor som berör kvinnor eller kollektiva samhällsfrågor, så som mödravård, sjukvård, barnomsorg och utbildning. De såg också i sina studier att de manliga politikernas motsvarande innehåll på X/Twitter berörde frågor om ekonomi och försvar.

Mattan & Small (2021) såg också att det fanns en skillnad mellan hur de kvinnliga och manliga kanadensiska politikerna klädde sig i de bilder som publicerades på X/Twitter. De manliga politikerna som studerades bar ofta en mer formell klädsel så som skjorta och kavaj, medan de kvinnliga politikerna oftare förekom med en mer informell klädsel i bilderna. Detta menade inte författarna nödvändigtvis berodde på att politikerna vill förstärka eller motsäga befintliga könsstereotyper, men snarare att de använde sig av kvaliteter som deras målgrupper ansåg som önskvärda eller viktiga. Genom att anpassa sitt bildspråk eller vilka sakfrågor som lyfts menade man alltså att politikerna kunde tilltala en viss målgrupp väljare.

Däremot förekommer det också att politiker har en kombination av stereotypiskt feminin och maskulin kommunikation. Detta visar en studie av Bdolach & Grebelsky-Lichtman (2017) som utgick från analyser av tal från 12 olika kvinnliga politiker i fem västerländska demokratier: USA, Storbritannien, Australien, Kanada och Israel. De såg att de kvinnliga politikernas icke-verbala kommunikation stämde överens med stereotypiskt feminina förväntningar så som att hålla ögonkontakt, le, samt anpassa sitt röstläge utefter det ämne de talade om. Även sett till sitt utseende kunde deras hår, smink och kläder uppfattas som stereotypiskt feminint. Däremot kombinerades de kvinnliga politikernas kommunikation med det som uppfattas som stereotypiskt maskulint så som att uppmana till handling eller att tala med ett bestämt eller anklagande språk.

Könsstereotyper utifrån ett publikperspektiv

Huruvida politikerna uppvisar egenskaper som stämmer överens med stereotypiska förväntningar har också en påverkan på hur publiken uppfattar dem. Exempelvis i användningen av fysiska gester, då en tidigare amerikansk studie av Everitt m.fl. (2016) visat att det endast var de manliga politikerna som ansågs vara handlingskraftiga när de använde bestämda fysiska rörelser. De kvinnliga politikerna ansågs istället vara mindre bra ledare när de använde ett kroppsspråk som signalerade dominans. Samtidigt fanns det en motsatt uppfattning av de kvinnliga politikerna i studien när de hade en mer återhållsam framtoning, alltså att ett återhållsamt kroppsspråk gjorde att de ansågs vara bra ledare. Everitt m.fl. (2016) såg att de manliga studiedeltagarnas benägenhet att rösta på en kvinnlig politisk

kandidat som de uppfattade som bestämd eller dominant var signifikant mindre, medan detta inte var något som påverkade kvinnliga studiedeltagare i samma utsträckning då de fortfarande var benägna att rösta på den kvinnliga kandidaten trots ett dominant kroppsspråk.

Liknande resultat fann också Boussalis m.fl. (2021) efter att ha studerat hur den tyska politikern Angela Merkel samt fyra andra manliga politiker uttryckte känslor i politiska debatter, och hur publiken uppfattade detta. Resultaten visade att publiken ansåg det vara positivt när Merkel uppvisade glädje, men att de å andra sidan ansåg det vara negativt när hon uttryckte ilska. Publiken hade den motsatta uppfattningen för manliga politiker då dessa istället premierades när de uttryckte ilska, medan publiken samtidigt ansåg det vara negativt när de manliga politikerna uppvisade glädje.

Förväntningar som finns på kvinnliga politiker påverkar hur publiken uppfattar och tolkar deras kommunikation, och särskilt när kommunikationen inte går i linje med de stereotypiska förväntningarna (Winfrey & Schnoebelen, 2019). Kvinnliga politiker som uttrycker ilska ses som mindre kompetenta eller mindre benägna till att behärska sig än manliga politiker som betar sig på liknande sätt (Brescoll & Uhlmann, 2008; Everitt m.fl., 2016). Samtidigt finns det en uppfattning om att kvinnliga politiker behöver kommunicera enligt stereotypiskt maskulina kännetecken för att lyckas som politiker, till exempel genom att anta egenskaper som förknippas med en stark ledare så som att vara bestämd eller tävlingsinriktad (Grebelsky-Lichtman & Bdolach, 2017).

Kvinnliga politiker hamnar då ofta i det som på engelska kallas *double bind*: om de kvinnliga politikerna uppvisar egenskaper som följer stereotypiskt feminina förväntningar anses de inte leva upp till förväntningar på vad en stark ledare innebär. Å andra sidan om de inte uppvisar stereotypiskt maskulin ledarskapsförmåga anses de inte passa in i den feminina könsrollen (Krupnikov & Bauer, 2014). Oavsett om kvinnliga politiker anpassar sig till stereotypiska förväntningar för sin könstillhörighet eller om de anpassar sig till stereotypiska förväntningar på en stark ledare kan de missgynnas i publikens ögon eftersom alla har olika förväntningar på vad en kvinnlig politiker borde vara. Kvinnliga politiker hålls alltså till en högre standard än manliga politiker (Costa, 2017).

Problematisering och relevans

Enligt Garcia-Blanco & Wahl-Jorgensen (2011) spelar genus fortfarande en avgörande roll i frågor rörande vem som får chansen att göra politisk karriär och inneha en hög position inom politiken. Det här beror inte enbart på att det traditionellt funnits en obalans mellan män och kvinnors roll inom politiken, utan grundar sig också i strukturella och förutbestämda föreställningar kring vilken roll som kvinnor ska ha i samhället. Den representation av kvinnliga politiker som finns i medier är central då den både bidrar till och reproducerar den dominanta diskursen av hur kvinnor i vårt samhälle förväntas vara. År 2006 antogs ett övergripande mål i den svenska riksdagen om att kvinnor och män i Sverige ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv (Jämställdhetsmyndigheten, 2023). Jämställdhet mellan kvinnor och män anses idag vara en självklarhet i det svenska samhället,

vilket gör kvinnors roll och inflytande över politiken till en viktig del för att riksdagen ska representera hela samhället (Aalberg & Todal Jenssen, 2007).

De tidigare studier som finns inom området och som denna uppsats bygger på är främst genomförda i USA eller i andra anglosaxiska sammanhang. Det saknas tidigare forskning som undersöker förekomsten av könsstereotypisk kommunikation i ett svenskt politiskt sammanhang, och som undersöker just utrikespolitiska debatter i riksdagen. Genom vår studie vill vi bidra till en bredare förståelse för hur svenska kvinnliga och manliga politiker kommunicerar sett utifrån ett genusperspektiv. Vi vill se om de stereotypiska förväntningar som tidigare forskning har lagt fram i anglosaxiska sammanhang förekommer i ett nutida svenskt politiskt sammanhang, och i så fall vilka skillnader och likheter som finns mellan de kvinnliga och manliga politikerna. Eftersom det råder skilda förutsättningar mellan den svenska riksdagen och de sammanhang som vår tidigare forskning bygger på föreställer vi oss också att vår studie kan ge kunskap om huruvida det är relevant att applicera den tidigare forskningens resultat på svenska riksdagen.

Teori

I följande avsnitt presenteras studiens teoretiska ramverk utefter rubrikerna teorin om sociala roller samt teorin om könskonformitet hos ledarfigurer, och därefter introducerar vi Grebelsky-Lichtman & Bdolachs genuskommunikativa ansvarsstrukturella modell. Sedan följer studiens syfte och frågeställning, samt ett resonemang kring självreflektion och begreppsanvändning.

Teorin om sociala roller

Eagly (1987) har lagt grunden för det som på engelska kallas för *social role theory*, som vi på svenska kan översätta till teorin om sociala roller. Sociala roller innebär att det finns en gemensam uppfattning och konsensus om vad som är lämpliga beteenden och egenskaper för en viss roll, i detta fall kvinnor och män. Det teorin menar är att förväntningar i samhället och könsnormer påverkar vilken uppfattning som individer har av genus och därmed hur de beter sig. Eagly menar att de skillnader som finns mellan kvinnor och män inte beror på medfödda inneboende skillnader mellan könen, utan snarare beror på de sociala förväntningar som finns. Skillnaderna är mer än bara en uppfattning om att skillnaderna finns, utan handlar följaktligen om normativa förväntningar som kan förstås som önskvärda beteenden hos kvinnor och män (Eagly, 1987).

Vidare menar Eagly (1987) att det finns en koherens mellan individers inre uppfattning och hur de agerar. Individer observerar beteenden och egenskaper som ofta förekommer när andra individer framgångsrikt fyller sin sociala roll som kvinna eller man, och därmed skapas en uppfattning om vilka personliga egenskaper som är betydelsefulla för att kunna leva upp till sin egen sociala roll som kvinna eller man. De respektive könsrollerna kan delas in i två olika dimensioner: gemenskapsdimensionen som oftast förknippas med feminina stereotyper och kvinnor, och handlingsdimensionen som förknippas med maskulina stereotyper och män. Gemenskapsdimensionen huvudsakliga fokus är andra människor, vilket kommer till uttryck i egenskaper som hjälpsamhet, sympati, sensitivitet, och ömhet. Handlingsdimensionen å andra sidan har större fokus på kontroll, självsäkerhet, dominans, självständighet och är mer benägen att bete sig som en ledare (Eagly, 1987). Det är dessa förväntade egenskaper för kvinnor och män som skapat bilden om män som karriärfokuserade ledare, medan kvinnor förväntas ta hand om andra och fokusera på familjen. Det leder oss till komplexiteten med just könskonformitet i ledarroller.

Teorin om könskonformitet hos ledarfigurer

Eagly och Karau (2002) utvecklade teorin *gender congruity theory* som på svenska kan kallas teorin om könskonformitet, vilken används för att förklara hur de förväntningar som finns på könsstereotyperna påverkar bedömningen av ledarfigurer. Ett tydligt exempel på en typ av ledarfigur är politiker, som just är det denna studie intresserar sig för. Eftersom individer är mer än bara sitt genus kan könsstereotypiska förväntningar komma i konflikt med förväntningar som finns på exempelvis deras yrkesroll. Detta kan speciellt missgynna

kvinnliga ledare då förväntningarna som finns på dem som kvinnor inte stämmer överens med förväntningar som finns på en ledarfigur.

Eagly och Karas (1987: 576) teori tar i beaktning två former av fördomar som kan uppstå om kvinnliga ledare, speciellt av personer som främjar traditionella könsroller:

- a) En mindre förmånlig värdering av kvinnors (än mäns) potential till ledarskap, eftersom ledarskapsförmågan stereotypiskt förknippas med män
- b) En mindre förmånlig värdering av det faktiska ledarskapliga beteendet hos kvinnor (än män) eftersom detta beteende uppfattas som mindre önskvärt hos kvinnor än hos män.

Det Eagly och Karau här beskriver kan liknas med det vi tidigare nämnt som *double bind*, även om detta inte är ett begrepp som Eagly och Karau använder sig av i sin beskrivning. I stället beskriver Eagly och Karau komplexiteten av kvinnor i ledarroller som begränsningar från två håll: om de anpassar sig till feminina stereotyper/gemenskapsdimensionen lever de inte upp till förväntningarna på dem som ledare, men om de anpassar sig till maskulina stereotyper/handlingsdimensionen lever de inte upp till förväntningarna som finns på dem som kvinnor.

Grebelsky-Lichtman & Bdolachs genuskommunikativa ansvarsstrukturella modell

Grebelsky-Lichtman & Bdolach (2017) har i sin studie utformat en modell för att analysera stereotypiskt maskulin respektive stereotypiskt feminin verbal och icke-verbal kommunikation (se bild 1). Denna analysmodell kallar de på engelska för *gender communicative accountability structure*, på svenska *genuskommunikativ ansvarsstruktur*. Ansvarsstrukturen i modellen syftar till det som West & Zimmermann (West & Zimmerman, 1987; West & Zimmerman, 2009) i sin teori *doing gender* menar; att individer bedöms efter hur väl de uppfyller könsstereotypiska förväntningar. Modellen har delat in olika kommunikativa kännetecken utefter om de är verbala eller icke-verbala, samt utefter om dessa kännetecknar stereotypiskt feminin eller maskulin kommunikation.

I modellen illustreras exempelvis feminin verbal kommunikation som att be om ursäkt eller ställa frågor, och feminin icke-verbal kommunikation som att ta ögonkontakt eller att prata med svag röst. Maskulin verbal kommunikation kategoriseras som att tala bestämt eller anklagande, och maskulin icke-verbal kommunikation som att vara sarkastisk eller använda mycket gester för att förstärka det som sägs. För vår studie har vi använt Grebelsky-Lichtman & Bdolachs genuskommunikativa ansvarsstrukturella modell som ett teoretiskt ramverk för att utforma en egen analysmodell.

Table 1. Gender communicative accountability structure.

Verbal communication	Non-verbal communication
Feminine communication	
Concrete examples (Dow & Tonn, 1993)	Emphasis on appearance (Cheung & Helpert, 2010)
Emotional reference (Johnson, 2005)	Making eye contact (Coyle, 2009)
Personal examples (Campbell, 1989)	High voice/grating (Knapp & Hall, 2010)
Hesitant speech (Lituchy & Wiswall, 1991)	Smiling (Knapp & Hall, 2010)
Passive speech (Gudykunst, 1998)	Expressive voice (Knapp & Hall, 2010)
Softened statement (Dixon & Foster, 1997)	Rapid voice (Knapp & Hall, 2010)
Practice educational issues (Fox & Oxley, 2003)	Diverse intonation (Marini, 1990)
Requests (Gudykunst, 1998)	Round movements (Fox & Oxley, 2003)
Apology (Holmes & Stubbe, 2003)	Weak voice (Klofstad, Anderson, & Peters, 2012)
Receiving approval (Rudman & Glick, 2001)	Hesitate – fluency problems (Leaper & Robnett, 2011)
Asking questions (Mullany, 2007)	Small movements (Hargie, 2006)
Empathy (Gibson & Heyse, 2010)	Expressive facial expressions (O’Kearney & Dadds, 2004)
Masculine communication	
Action demand (Holmes & Stubbe, 2003)	Display anger such as knock on the table (Brooks, 2011)
Activity (Gudykunst, 1998)	Sharp movements (Fox & Oxley, 2003)
Expressed of significant opinion (Mullany, 2007)	Broad hand movements (Marini, 1990)
Display solution (Hargie, 2006)	Assertiveness hand movements (Hargie, 2006)
Assertive speech (Banwart, 2010)	Many gestures that reinforce the verbal message (Hargie, 2006)
Rationality (Eckert & McConnell-Ginet, 2013)	Sarcasm (Rockwell & Theriot, 2001)
Pertinacity (Baxter, 2010)	Strong voice/shouting (Knapp & Hall, 2010)
Direct speech (Hargie, 2006)	Deep voice (Klofstad et al., 2012)
Accusing speech (Fox & Oxley, 2003)	Clenched fists (Carney, Cuddy, & Yap, 2010)
Practice economic issues (Fox & Oxley, 2003)	Slow speech (Knapp & Hall, 2010)
Speech in the first person singular (Mulac, Bradac, & Gibbons, 2001)	Stable and monotone speech (Fox & Oxley, 2003)
Angry speech (Fox & Oxley, 2003)	Angry facial expressions (Brooks, 2011)

Bild 1. Grebelsky-Lichtman & Bdolachs genuskommunikativa ansvarsstruktur (2017).

Syfte och frågeställning

Syftet med studien är att undersöka om könsstereotypisk kommunikation förekommer i den svenska riksdagen samt på vilka sätt detta i så fall kommer till uttryck. Eftersom studien intresserar sig för hur politikerna själva kommunicerar undersöks just debatter i riksdagen.

Våra forskningsfrågor blir därmed:

- *Finns det kommunikativa skillnader mellan svenska kvinnliga och manliga politiker som kan relateras till könsstereotyper när de talar om kriget i Ukraina?*
- *I så fall, vilka kommunikativa likheter och skillnader kommer till uttryck?*

Självreflektion och begreppsanvändning

Begreppsanvändningen i denna studie går i linje med tidigare forskning om könsstereotyper där begreppen "feminin" och "maskulin" används för att beskriva stereotypiska förväntningar på kvinnor och män, exempelvis som i Fox & Oxley (2003). Begreppen "kvinna" och "man" används i sin tur för att beskriva det genus som personen i fråga identifierar sig med. Vi är medvetna om att alla individer inte känner igen sig i eller relaterar till de könsstereotypiska förväntningar som finns på den könstillhörighet man identifierar sig med. Att en könsstereotyp benämns som feminin eller maskulin innebär alltså inte per se att det är en relevant egenskap hos alla individuella kvinnor och män. Det är dock en grundläggande uppfattning att när man talar om stereotyper talar man om just en generalisering av sociala förväntningar på en viss grupp, och inte individerna, vilket i detta fall innebär kvinnor och män som grupp (Ellemers, 2018).

Kategoriseringen av könsstereotyperna i denna studie ska förstås som ett teoretiskt ramverk för att lättare identifiera, kartlägga och analysera kommunikation utifrån ett genusperspektiv. De kännetecken som studien utgår från vad avser kommunikativa stereotypiska förväntningar har identifierats via tidigare forskning där majoriteten av forskningen tagit plats i anglosaxiska sammanhang. Det är inte givet att stereotyper som kan identifieras i en exempelvis amerikansk kontext kommer till uttryck eller uppfattas på samma sätt i en svensk kontext, vilket är relevant att hålla i åtanke. Dessutom finns det forskning som menar att de stereotypa förväntningar som finns på kvinnor och män tenderar att överdriva skillnaderna som finns mellan dem, samtidigt som man underskattar variationer som finns inom grupperna för kvinnor och män (Ellemers, 2018).

Metod

Nedan presenteras den metod som använts för att genomföra studien utefter följande rubriker: etnografisk innehållsanalys, urval, politiker i studien, tillvägagångsätt och material, analysmodell, avgränsningar samt begreppsvaliditet och reliabilitet.

Eftersom ämnet om kriget i Ukraina är en utrikespolitisk fråga kommer studien genomföras genom att analysera utrikesdebatter i riksdagen. Riksdagsdebatterna har valts för att det ska vara ett forum där politikerna själva bestämmer narrativet i sin kommunikation. Om vi till exempel hade tittat på uttalanden i nyhetsmedier är det journalistredaktionerna som styr gestaltningen av uttalanden och vad som hamnar i fokus (Esser & Strömbäck, 2014). Denna studie intresserar sig snarare för politikernas egen kommunikation när de själva styr över narrativet.

Etnografisk innehållsanalys

För att genomföra denna studie har vi använt oss av metoden etnografisk innehållsanalys, som är en form av kvalitativ metod. Studier som genomförs med kvalitativ metod är ofta inriktade på specifika situationer, händelser eller organisationer (Ekström & Johansson, 2017:17), vilket i denna studies fall är debatter i svenska riksdagen. Genom etnografisk innehållsanalys kan vi få kunskap om hur outtalade normer manifesteras, vilket är relevant för att undersöka hur könsstereotypisk kommunikation kommer till uttryck. Metoden är även att föredra för en komparativ ansats, exempelvis att jämföra hur olika liknande aktiviteter genomförs i olika situationer (Ekström & Johansson, 2019:45). Detta skapar alltså förutsättningarna som behövs för att göra en analys av skillnader och likheter, vilket ingår i en av studiens frågeställningar. Studiens resultat kommer senare presenteras tematiskt och systematiskt utefter de kategorier och teman som analysen hittar, något som kännetecknar just en etnografisk innehållsanalys (Esaiasson, 2017:213).

Urval

På riksdagens hemsida finns videomaterial av alla riksdagsdebatter tillgängligt för allmänheten, samt transkriberingar av dessa. Det har skett två utrikespolitiska debatter i riksdagen sedan kriget bröt ut i Ukraina 24 februari 2022, och därmed är det dessa två debatter som är relevanta för vår analys. Den första debatten ägde rum 10 juni 2022, knappt fyra månader efter krigets utbrott, och fortsättningsvis kallar vi denna för debatt 1 (Riksdagen, 2022). Den senare debatten inträffade 15 februari 2023, alltså ett år efter krigets utbrott, och denna debatt kallar vi fortsättningsvis för debatt 2 (Riksdagen, 2023).

Debatt 1 är 4 timmar, 24 minuter och 39 sekunder lång, men det är inte alla minuter av detta som är aktuellt för analys. Totalt räknade vi med att 32 anföranden av 135 var aktuella för vår analys. I debatt 2 som var 6 timmar, 45 minuter och 23 sekunder lång fanns det 32 anföranden av 183 som var relevanta för vår analys. Vi har dock tittat igenom allt material

för att skapa en övergripande uppfattning av kommunikationen i dem, men själva analysmodellen applicerades inte på anföranden som inte var aktuella för studiens syfte.

För att jämförelsen mellan de olika politikerna ska vara så relevant som möjligt har vissa politiker som förekom i debatterna sorterats bort efter en inledande genomgång av materialet. Syftet med studien är att jämföra kvinnliga och manliga politikernas kommunikation om Ukraina i riksdagen, men alla anföranden i utrikesdebatterna handlade inte om Ukraina. Därför har vi urvalsprocessen valt bort politiker vars anföranden inte berörde ämnet i Ukraina i en sådan utsträckning att vi kunde använda de som exempel för studiens syfte.

Riksdagsledamöter ingår i olika utskott där varje utskott består av 17 ledamöter (Riksdagen, 2023). Man kan förstå ett utskott som en mindre version av riksdagen, vilket innebär att sammansättningen av ledamöterna i de respektive utskotten ska spegla fördelningen av partierna i riksdagen. Analysenheterna i denna studie innehar politiska positioner så som utrikesminister, riksdagsledamot eller suppleant. Suppleanter är ersättare till ordinarie riksdagsledamöter och träder in vid behov i ledamotens ställe.

Politikerna i studien

Nedan följer en lista på de politiker som förekommer i de två utrikesdebatterna och som vi analyserat i denna studie. Totalt ingick 16 politiker i studien, varav 8 var män och 8 var kvinnor. Information om samtliga politiker är hämtad från riksdagens hemsida 18 december 2023 (Riksdagen.se). För varje politiker anger vi deras högsta relevanta titel, samt vilken debatt de förekommer i.

- Ann-Sofie Alm (M) Riksdagsledamot i utrikesutskottet sedan 2022. Debatt 2.
- Tobias Billström (M) Utrikesminister utrikesdepartementet 2022-10-18 – 2026-09-21. Riksdagsledamot sedan 2002. Debatt 2.
- Margareta Cederfelt (M) Riksdagsledamot i utrikesutskottet sedan 2014. Debatt 1 samt debatt 2.
- Aron Emilsson (SD) Riksdagsledamot i utrikesutskottet sedan 2021. Ordförande i utrikesutskottet 2022-10-04 – 2026-09-21. Debatt 1 samt debatt 2.
- Lotta Johnsson Fornarve (V) Riksdagsledamot och tidigare andre vice talman 2018-09-24 – 2022-09-26. Suppleant i utrikesutskottet sedan 2014. Debatt 2.
- Annika Hirvonen (MP) Riksdagsledamot i socialförsäkringsutskottet och talesperson för migration. Tidigare suppleant inom utrikesutskottet 2021-11-16 – 2022-01-11. Debatt 1.

- Morgan Johansson (S) Riksdagsledamot i utrikesutskottet. Vice ordförande 2022-10-19 – 2026-09-21. Debatt 2.
- Ann Linde (S) Utrikesminister 2019-09-10 – 2022-10-06 under regeringstiden för Socialdemokraterna. Tidigare handelsminister. Debatt 1.
- Kerstin Lundgren (C) Riksdagsledamot och utrikespolitisk talesperson. Ledamot i utrikesutskottet sedan 2006. Även tredje vice talman 2018-09-24 – 2026-09-21. Debatt 1 samt debatt 2.
- Fredrik Malm (L) Förste vice ordförande för utbildningsutskottet 2021-09-16 – 2022-09-26. Innan dess var han ledamot i utrikesutskottet. Debatt 1.
- Mikael Oscarsson (KD) Riksdagsledamot i försvarsutskottet. Suppleant i utrikesutskottet sedan 2010. Debatt 1.
- Jacob Risberg (MP) Riksdagsledamot i utrikesutskottet sedan 2022. Debatt 2.
- Håkan Svenneling (V) Riksdagsledamot i utrikesutskottet sedan 2018. Debatt 1 samt debatt 2.
- Magdalena Thuresson (M) Riksdagsledamot i utrikesutskottet sedan 2022. Debatt 2.
- Hans Wallmark (M) Riksdagsledamot sedan 2006. Vice ordförande inom utrikesutskottet 2019-02-28 till 2022-09-26. Debatt 1.
- Linnea Wickman (S) Riksdagsledamot i utrikesutskottet sedan 2022. Debatt 2.

Tillvägagångssätt och material

Materialet för studiens analys är i form av videoinspelningar hämtade från riksdagens webbtv (Riksdagen.se, 2022; Riksdagen.se 2023). Videoformatet tillsammans med transkriberingen ger oss information via ljud, bild och text, och tillåter oss analysera både den verbala och den icke-verbala nivån av politikernas kommunikation. I utrikesdebatterna behandlas andra ämnen än just kriget i Ukraina, så för att hitta vilka anföranden som var relevanta för vår studie användes inledningsvis sökfunktionen (CTRL + F) för att i den transkriberade texten hitta alla tillfällen kriget i Ukraina nämndes. De sökord som användes var "Ukraina", "Ryssland" eller "krig". Därefter undersöktes i vilken kontext sökordet nämndes för att säkerställa att politikerna pratade om kriget i Ukraina och inte närliggande frågor. Om ett anförande berörde kriget i sig, och inte bara nämndes i förbifarten av politikerna för att tala om exempelvis Nato ansågs det vara ett relevant anförande för vår studie. Vi antecknade ned vilket anförande, tidpunkt, vilken talare och vad som sades för varje relevant anförande. Efter detta studerades varje anförande med utgångspunkt från vår analysmodell som

presenteras under kommande underrubrik samt i tabell 1 och tabell 2. Det som analysen intresserar sig för är vilken könsstereotypisk kommunikation som förekom.

Den utrikespolitiska riksdagsdebatten fungerar på så sätt att utrikesministern börjar med att presentera regeringens utrikespolitiska deklaration och detta anförande får vara högst 20 minuter långt (Riksdagen, 2022). Därefter får varje parti utrymme för ett eget anförande i 8 minuter, och turordningen sker utefter partiets storlek. För varje anförande finns det möjlighet för övriga partier att ge replik, vilket innebär att närvarande politiker får utrymme att ställa frågor eller rikta kritik till politikern som nyss hållit anförande, och det är detta tillfälle som studien syftar till när vi talar om debatt.

Analysmodell

Analysen tar två kommunikativa nivåer i beaktning: icke-verbal och verbal kommunikation. Verbal kommunikation kan förstås som semantiska uttalanden, alltså som en kommunikativ grammatisk handling (Stiles, 1992). Egenskaper som faller inom denna kategori handlar om språklig kommunikation, exempelvis att referera till sin tidigare erfarenhet eller att upprepa sig. Icke-verbal kommunikation å andra sidan är fysiska uttryck som kommunicerar ett visst budskap, antingen i samband eller i stället för språkliga uttalanden (Bavelas, 1994). Det handlar alltså om kroppsliga gester, utseende och ansiktsuttryck, exempelvis som att le eller vifta med händerna.

Som analysverktyg har en analysmodell utformats som innehåller uttryck för feminin verbal kommunikation, feminin icke-verbal kommunikation, maskulin verbal kommunikation samt maskulin icke-verbal kommunikation. Analysmodellen som vi tagit fram utgår från Grebelsky-Lichtman & Bdolachs (2017) kommunikativa ansvarsstrukturella modell (se bild 1). Grebelsky-Lichtman & Bdolachs modell redogör för en sammanställning av verbal och icke-verbal kommunikation indelat utefter vad som anses vara stereotypiskt feminint respektive stereotypiskt maskulint. Alla exempel på verbal och icke-verbal kommunikation har sorterats in utefter vilken könsstereotypisk tillhörighet de har, det vill säga maskulint eller feminint, samt utefter om de handlar om verbal eller icke-verbal kommunikation. Huruvida de bedömdes vara stereotypiskt feminint eller maskulint har vi låtit tidigare forskning fastställa.

Vår analysmodell är alltså en egen utarbetad version av Grebelsky-Lichtman & Bdolachs ursprungliga modell som vi har tagit fram utefter de exempel på stereotypiskt feminin respektive maskulin kommunikation vi har hittat i vår litteratursökning inom området. Vi hade inte tillgång till all den litteratur som Grebelsky-Lichtman & Bdolach hänvisade till, vilket ytterligare försvårade för oss att säkerställa deras källors kvalitet. Att skapa en egen analysmodell var ett sätt för oss att säkerställa kvaliteten och vår egen förståelse för det analysverktyg som också ligger till grund för studien.

I analysmodellen har vi placerat in olika kännetecknen i kategorier för att resultaten skulle bli mer överskådliga. För verbal kommunikation är kategorierna följande: argument, känslomässiga uttryck, språkliga uttryck och förhållningssätt till andra. Kategorierna för icke-verbal kommunikation är fysiska uttryck och gester samt röst. Under varje kategori finns det som vi kallar kännetecknen, vilka är konkreta tecken på antingen stereotypiskt feminin

kommunikation eller stereotypiskt maskulin kommunikation. Det är dessa kännetecken som vi har eftersträvat att identifiera i vår analys av debatterna. Nedan följer en förklaring av samtliga kännetecken, samt de respektive analysmodellerna.

Kännetecken för feminin verbal kommunikation (se tabell 1) inom kategorin argument är *anekdotiska bevis/referera till erfarenhet* (Hargrave, 2023), vilket i analysarbetet tolkats som att politikern talar om personliga upplevelser. Det andra kännetecknet inom kategorin är att *referera till konkreta grupper*, (Hargrave & Langengen, 2021) vilket innebar att politikern talar om exempelvis kvinnor, män, barn eller vårdpersonal, som alla är definierade grupper. Den tredje typen av stereotypiskt feminint argument är att ha *fokus på sakfrågor som berör utbildning, hälso- och sjukvård, miljö, kultur och fattigdom* (Fox & Oxley 2003). Dessa typer av sakfrågor har vi tolkat som av humanitär natur, vilket i ett krigssammanhang kan handla om insatser eller eloge till utsatta människor, offer eller personal.

Kategorin känslomässiga uttryck under feminin verbal kommunikation innehåller kännetecknen att *uttrycka positivitet* (Hargrave & Blumenau, 2022), vilket vi tolkat som att politiker uttrycker förhållandevis mycket hoppfullhet, glädje och upprymdhet. Det andra kännetecknet inom kategorin är att vara *empatisk och hjälpande/ombrydd* (Eagly & Wood, 2012; Winfrey & Schnoebelen, 2019) vilket vi tolkat som att politikern visar på förståelse för andra människors situation. Det sista kännetecknet inom kategorin är att använda ett *känslomässigt språk* (Dietrich m.fl., 2019), vilket tolkades som att använda sig av starka eller emotionellt laddade ordval.

Kategorin språkliga uttryck för feminin verbal kommunikation innehåller i analysmodellen kännetecknen *sakligt språk* (Hargrave & Blumenau, 2022) som vi tolkade som att använda sig av konkreta ordval och att hålla sig till saken. Detta är visserligen något som man skulle kunna argumentera att alla politiker gör, men i vår tolkning menar vi att politikern är betydligt mer saklig än de andra politikerna, och inte låter sig betona känslomässiga ord eller uttryck trots att frågan om krig kan vara ett känslomässigt ingivande ämne. Sakligt språk kan förstås som ursprungligen stereotypiskt maskulint, då forskning före 2007 visar att män tenderar använda mer logik och kvinnorna mer emotioner, men detta har kommit att ändras med åren. Numera menar Hargrave & Blumenau (2022) att sakligt språk kännetecknar stereotypiskt feminin kommunikation, därav vår kategorisering. Att *uppvisa ärlighet* (Winfrey & Schnoebelen, 2019) är det tredje kännetecknet som ingick i denna kategori, och det tolkades som att politikern kunde erkänna fel och vara transparent.

Sist inom feminin verbal kommunikation är kategorin förhållningssätt till andra. Det första kännetecknet här är att vara *relationell* (Winfrey & Schnoebelen, 2019), som innebär att politikern visar på anknytning till andra personer och kan uttrycka en gemenskap mellan sig själv och den/det man talar om. Detta kännetecken kan uppfattas likt föregående kännetecken empatisk och hjälpande/ombrydd från kategorin känslomässiga uttryck. Skillnaden bedömdes vara att när man är empatisk och hjälpande/ombrydd uttrycks detta i form av förståelse och medlidande, men inte nödvändigtvis att man beskriver sig själv i relation till den man talar om. Att vara relationell ansågs vara när politikerna talade i termer av att de själva hade en samhörighet eller något gemensamt med den de talade om. Det

andra kännetecknet för kategorin förhållningssätt till andra är att *kompromissa och vilja nå konsensus, det vill säga samarbetsvillig* (O'Brien, 2019; Winfrey & Schnoebelen, 2019). Detta har vi tolkat som när politiker uttrycker komplimanger eller sträcker ut en hand till andra partier.

Inom feminin icke-verbal kommunikation (se tabell 1) finns kategorierna fysiska uttryck och gester samt röst. Det första kännetecknet för stereotypiskt feminina fysiska uttryck och gester är att *hålla ögonkontakt* (Grebelsky-Lichtman & Katz, 2019). Det andra kännetecknet är att uppvisa *känslomässiga ansiktsuttryck* (Grebelsky-Lichtman & Katz, 2019), vilket tolkades in när politiker exempelvis log eller var tårögda. Det tredje kännetecknet för fysiska uttryck är en *betoning på stereotypiskt feminint utseende* (Grebelsky-Lichtman & Bdolach, 2017), som i analysarbetet tolkades som att ha smink, hår och kläder som var feminint kodade, till exempel läppstift, uppsatt hår, samt kläder liknande blus, klänning eller kjol. Det tåls att nämna att inget motsvarande kännetecken för just utseende finns för stereotypisk maskulin kommunikation, vilket beror på att vi saknade tidigare forskning som fastställde hur detta togs i uttryck. Vi föreställer oss dock att om ett sådant motsvarande kännetecken fanns skulle det betona en klädsel som innefattar slips och kostym, kammat hår och inget märkbart smink.

För kategorin stereotypiskt feminin röst finns kännetecknet att tala med en *svag röst* (Klofstad m.fl., 2012), vilket vi tolkade in när politikern hade ett återhållsamt tonläge i jämförelse med övriga. Även med kännetecknet att *prata snabbt* (Knapp & Hall, 2010) tolkade vi in det som att man talar märkbart snabbare i jämförelse till övriga politiker. Det tredje kännetecknet i kategorin är att ha ett *uttrycksfullt och anpassat röstläge till ämnet* (Grebelsky-Lichtman & Bdolach, 2017) tolkade vi in som när politikern går upp och ner i röstläge för att anpassa till det som sägs.

Feminin verbal kommunikation	Feminin icke-verbal kommunikation
Argument	Fysiska uttryck och gester
Tar upp anekdotiska bevis/refererar till erfarenhet (Hargrave, 2023). <i>Talar om personliga upplevelser</i>	Ögonkontakt (Grebelsky-Lichtman & Katz, 2019).
Refererar till konkreta grupper (Hargrave & Langengen, 2021). <i>Till exempel kvinnor, män, barn, studenter</i>	Känslomässiga ansiktsuttryck (Grebelsky-Lichtman & Katz, 2019; Brooks, 2011). <i>Exempelvis att le eller tårögdhet</i>
Fokus på sakfrågor om utbildning, hälso- och sjukvård, miljön, kultur och fattigdom (Fox & Oxley 2003).	Betoning på utseende (Grebelsky-Lichtman & Bdolach, 2017). <i>Feminint smink, hår och kläder</i>
Känslomässiga uttryck	Röst
Positivitet (Hargrave & Blumenau, 2022). <i>Uttrycker hoppfullhet, glädje, upprymdhet</i>	Svag röst (Klofstad m.fl., 2012). <i>I jämförelse med andra talare</i>
Empatisk och hjälpande/ombrydd (Eagly & Wood, 2012; Winfrey & Schnoebelen, 2019). <i>Visar på förståelse för andra människors situationer</i>	Pratar snabbt (Knapp & Hall, 2010).
Känslomässigt språk (Dietrich m.fl., 2019). <i>Starka eller emotionellt laddade ordval</i>	Uttrycksfullt och anpassat rösläge till ämnet (Grebelsky-Lichtman & Bdolach, 2017)
Språkliga uttryck	
Sakligt språk (Hargrave & Blumenau, 2022). <i>Konkreta ordval, håller sig till saken</i>	
Uppvisar ärlighet (Winfrey & Schnoebelen, 2019). <i>Kan erkänna fel, är transparent</i>	
Förhållningssätt till andra	
Relationell (Winfrey & Schnoebelen, 2019). <i>Visar på anknytning till andra personer</i>	
Kompromissar, vill nå konsensus, är samarbetsvillig (O'Brien, 2019; Winfrey & Schnoebelen, 2019).	

Tabell 1. Feminin verbal och icke-verbal kommunikation.

Vidare till kännetecknen för maskulin verbal kommunikation (se tabell 2). Inom kategorin argument finns kännetecknet *statistiska bevis* (Hargrave, 2023) vilket i analysarbetet tolkades som att man refererar till siffror och/eller använder matematiska bevis i sin argumentation. Att *hänvisa till tidigare politisk framgång* (Winfrey & Schnoebelen, 2019) ingår också i samma kategori liksom att *referera abstrakt* (Hargrave & Langengen, 2021) som i analysen tolkades som att referera till "systemet" och "ekonomin" snarare än mänskliga grupper. Även att ha ett *fokus på sakfrågor som militärt försvar, ekonomi och kriminalitet* (Fox & Oxley, 2003) finns här, vilket i en krigskontext kan uppfattas som fokus på mer materiella ting.

Inom kategorin känslomässiga uttryck för maskulin verbal kommunikation finns i modellen *aggression* (Hargrave & Blumenau, 2022) vilket tolkades som att uppvisa arga tendenser, till exempel att höja rösten.

De kännetecken som finns i kategorin språkliga uttryck är att *upprepa sig* (Dietrich m.fl., 2019), samt att vara *bestämd* (Grebelsky-Lichtman & Bdolach, 2017) vilket i analysarbete tolkades som att artikulera och markera ord. Även att *uppmåna till handling* (Grebelsky-Lichtman & Bdolach, 2017) samt att *avbryta andra talare* (Winfrey & Schnoebelen, 2019) är kännetecken inom denna kategori.

Förhållningssätt till andra, som är den sista kategorin för maskulin verbal kommunikation, innehåller kännetecknet att vara *tävlingsinriktad* (Grebelsky-Lichtman & Bdolach, 2017) som tolkats som att politikerna talar i former av vinnare och förlorare och uttrycker politik som en tävling. Nästa kännetecknen här är att ha ett *anklagande/motstridigt språk* (Hargrave & Langengen, 2021). Detta tolkades som att politiker anklagar sina politiska motståndare exempelvis för att ha misslyckats, gjort fel eller ha fel åsikt.

Inom maskulin icke-verbal kommunikation (se tabell 2) finns det för kategorin fysiska uttryck och gester kännetecknen *arga ansiktsuttryck* (Brooks, 2011), att uttrycka sig via *fysiska gester* (Brooks, 2011) som exempelvis att gestikulera med armar och händer eller knacka och slå i bordet. Tredje kännetecknet här är att ha ett *självsäkert och bestämt kroppsspråk* (Winfrey & Schnoebelen, 2019). Det är värt att nämna här att det saknas ett motsvarande kännetecken för fysiska gester och bestämt kroppsspråk i den feminina kategoriseringen. Detta då vi inte kunde hitta en källa som säkerställer ett sådant kännetecken vid utformandet av analysmodellen, och därför saknas detta kännetecken i analysmodellen. Däremot hävdar Grebelsky-Lichtman & Bdolach (2017) att Hargie (2006) menar att små fysiska rörelser är stereotypiskt feminint.

För kategorin röst inom maskulin icke-verbal kommunikation innehåller analysmodellen först kännetecknet *stark och djup röst* (Klofstad m.fl., 2012), vilket tolkades som att tala med en starkare röst än övriga politiker. Andra kännetecknet var att ha en *stabil och monoton röst* (Fox & Oxley, 2003) vilket tolkades in som att tala med mindre uttryck eller inlevelse än andra politiker. Sista kännetecknet här var att *prata långsamt* (Knapp & Hall, 2010).

Maskulin verbal kommunikation	Maskulin icke-verbal kommunikation
Argument	Fysiska uttryck och gester
Statistiska bevis (Hargrave, 2023). <i>Refererar till siffror och/eller matematiska bevis</i>	Arga ansiktsuttryck (Brooks, 2011).
Hänvisar till tidigare politisk framgång (Winfrey & Schnoebelen, 2019).	Uttrycker sig via fysiska gester (Brooks, 2011). <i>Gestikulera med armar och händer, knacka/slå i bordet</i>
Refererar abstrakt och inte till människor (Hargrave & Langengen, 2021). <i>Till exempel till "systemet" och "ekonomin"</i>	Själsäkert och bestämt kroppsspråk (Winfrey & Schnoebelen, 2019).
Fokus på sakfrågor om militärt försvar, ekonomi och kriminalitet etc (Fox & Oxley, 2003).	
Känslomässiga uttryck	Röst
Aggression (Hargrave & Blumenau, 2022). <i>Uppvisar arga tendenser, till exempel höjd röst</i>	Stark och djup röst (Klofstad m.fl., 2012). <i>Förhållandevis till de andra som talar</i>
Språkliga uttryck	Stabil och monoton röst (Fox & Oxley, 2003). <i>Inte så uttrycksfull och/eller saknar inlevelse</i>
Upprepar sig (Dietrich m.fl., 2019).	Prata långsamt (Knapp & Hall, 2010).
Bestämd (Grebelsky-Lichtman & Bdolach, 2017). <i>Artikulerar och markerar ord</i>	
Uppmanar till handling (Grebelsky-Lichtman & Bdolach, 2017).	
Avbryter andra talare (Winfrey & Schnoebelen, 2019).	
Förhållningssätt till andra	
Tävlingsinriktad (Grebelsky-Lichtman & Bdolach, 2017). <i>Talar i former av vinnare och förlorare, uttrycker politik som en tävling</i>	
Anklagande/motstridigt språk (Hargrave & Langengen, 2021). <i>Anklagar motståndare för att ha misslyckats, gjort fel, ha fel åsikt eller inte klara av något</i>	

Tabell 2. Maskulin verbal och icke-verbal kommunikation.

Avgränsningar

Studien intresserar sig inte för skillnader i kommunikationen under krigstid till skillnad från fredstid, utan intresserar sig enbart för om, och hur det skiljer sig mellan hur manliga och kvinnliga politiker kommunicerar kring kriget i Ukraina i Sverige. Valet av just kriget i Ukraina som ämne motiveras av att det är en fråga där Sverige har en gemensam hållning om att fördöma Ryssland och stötta Ukraina (Folk och Försvar, 2022). Det här gör att politikerna kan förväntas förmedla ett liknande narrativ när de uttrycker sig om situationen kring kriget.

Detta gör det möjligt att undersöka hur de manliga respektive kvinnliga politikerna uttrycker sig eftersom de har liknande åsikt och narrativ, men ändå har olika stereotypiska könsroller som de eventuellt förhåller sig till.

Frågan om kriget i Ukraina har i den svenska riksdagen kommit att knytas an till Sveriges ansökan om medlemskap i Nato. Frågan om ett svenskt medlemskap i Nato är en separat sakfråga som blivit mer aktuell efter Rysslands invasion av Ukraina (MSB, 2023). Vi har valt att avgränsa till anföranden i debatterna när politikerna specifikt talar om Ukraina och Ryssland, och därmed talar om exempelvis stödåtgärder till Ukraina, sanktioner mot Ryssland, eller andra händelser med direkt koppling till kriget. Vi har därför valt att exkludera uttalanden kring själva Natoprocessen, med undantag för när det nämns invävt med kriget. Detta för att avgränsa studiens fokus till just kriget i Ukraina.

Generaliserbarhet

Just riksdagsdebatter är en form av politisk debatt som kan ses som en specifik genre då strukturen är av förhållandevis formell natur. Politikerna tilltalar alltid talmannen, och får inte tala förrän de blivit tilldelade ordet (Riksdagen, 2022). Att det är en debatt av formell natur innebär för vår studie att vi bara kan uttala oss om förekomsten av den könsstereotypiska kommunikationen i just ett riksdagssammanhang. Resultaten av vår studie kan inte generaliseras till andra politiska debatter, som exempelvis partiledardebatter i bästa sändningstid på TV inför ett val, då politikerna har helt andra förutsättningar. I ett sådant sammanhang hade kommunikationen kunnat komma till uttryck på ett annat sätt, och därmed gett ett annat resultat än det som senare presenteras i denna studie.

Däremot tillför vår studie kunskap om just könsstereotypisk kommunikation i svenska riksdagsdebatter. Eftersom studien bygger på tidigare forskning inom området kan de resultat och teman som identifieras i denna studie också bidra kumulativt till framtida forskning inom politisk kommunikation och könsstereotyper.

En eventuell svaghet som kan uppstå med studien är att slutsatser dras angående skillnader och likheter i könsstereotyper, men som egentligen beror på andra faktorer så som politikernas partitillhörighet, aktuella regeringsställning eller personlig typ av kommunikation. Däremot är ambitionen med vår studie att undersöka om och hur den könsstereotypiska kommunikationen förekommer, men inte varför det ser ut som det gör. Därför lämnar vi det öppet för framtida forskning att fastställa varför kommunikationen ser ut som den gör.

Begreppsvaliditet och reliabilitet

Efter att vi utformade vårt operationella mätverktyg, det vill säga analysmodellen, har vi diskuterat hur vi tolkar alla de olika kännetecken som ingår i modellen. Detta är ett sätt att säkerställa studiens begreppsvaliditet (Esaiasson m.fl., 2017:58), eftersom vi därmed säkerställer att samtliga författare till uppsatsen har liknande uppfattning om studiens

teoretiska definitioner. Vid första analystillfället säkerställde vi reliabiliteten, med andra ord att slumpmässiga slarvfel inte förekommer (Esaïasson m.fl., 2017:64). Detta genom att testa vår analysmodell och säkerställa att samtliga författare hade liknande tolkning av själva materialet. Vi diskuterade då hur vi tolkar vårt material i relation till de olika kännetecknen för stereotypisk maskulin respektive feminin kommunikation.

Även om den analysmodell som ligger till grund för studien baserar sig på tidigare forskning är vi medvetna om att personliga uppfattningar har kunnat påverka hur vissa kännetecken har tolkats. Exempelvis skulle vår bedömning av att prata snabbt eller använda sakligt språk kunna skilja sig från någon annans bedömning av samma kännetecken. För att öka transparensen har vi därför beskrivit hur vi tolkat alla de kännetecken som vi använder oss av.

Resultat och analys

I följande avsnitt kommer studiens resultat presenteras utefter de olika kategorierna från analysmodellen (se tabell 1 samt tabell 2). Kategorierna presenteras utefter turordningen i tabellerna, där verbal kommunikation kommer först och icke-verbal kommunikation presenteras därefter. Verbal kommunikation innefattar argument, känslomässiga uttryck, språkliga uttryck samt förhållningssätt till andra. Den icke-verbala kommunikationen innefattar uttryck och gester samt röst.

Verbal kommunikation: argument

Under kategorin för stereotypiskt feminina argument (tabell 1) inkluderas argument som refererar till egen personlig erfarenhet (anekdotiska bevis) (Hargrave, 2023), referenser till konkreta grupper (Hargrave & Langengen, 2021), samt fokus på sakfrågor så som utbildning, sjukvård, fattigdom och humanitära insatser (Fox & Oxley, 2003). Motsvarande för stereotypiskt maskulina argument (tabell 2) är att referera till statistiska bevis (Hargrave, 2023), tidigare politisk framgång (Winfrey & Schnoebelen, 2019), abstrakta ting så som systemet eller ekonomin (Hargrave & Langengen, 2021), samt fokus på sakfrågor med anknytning till militärt försvar, ekonomi, kriminalitet och materiella insatser (Fox & Oxley, 2003).

Vi såg att anekdotiska bevis förekom som argument både hos de kvinnliga och manliga politikerna i båda debatterna, och det förekom dessutom hos politiker från flera olika partitillhörigheter vilket tyder på att det finns en större likhet än skillnad i användningen av anekdotisk bevisning. Återkommande var att politikerna nämnde att de träffat ukrainska flyktingar, har anhöriga med anknytning till kriget eller att de besökt en plats med anknytning till Ukraina. Användningen av denna typ av argument kan tänkas vara för att skapa trovärdighet då politikerna uppvisar en personlig anknytning till kriget och därmed personifierar händelser som annars kan uppfattas vara långt bort då de inträffar i ett annat land. Ett exempel på detta är i debatt 1 av Fredrik Malm (L) då han beskriver hur han träffat ukrainska flyktingar som står och sjunger en bit bort från riksdagen:

”Jag har dock träffat ukrainska flyktingar här i Sverige också - de står ofta på Drottninggatan, ett stenkast från riksdagen, och sjunger. Det finns en liten pojke som heter Timur, är tolv år gammal och brukar sjunga Ukrainas nationalsång när vi varje måndag håller möten på Norrmalmstorg. Han har bara varit här i två månader, tror jag.”

- Fredrik Malm, debatt 1, anf. 112

Ett ytterligare exempel är från före detta utrikesminister Ann Linde (S) där hon nämner att hon besökt ett flyktingmottagandecenter i Polen:

”Vi har alla nåtts av bilderna på de brutala grymheterna från den ryska regimen sida. Civila mördas, och hela städer bombas sönder. Missiler riktas mot barn på flykt. Nyfödda barn och nyblivna mammor gömmer sig i källare för att söka skydd mot beskjutningarna. Vid mitt besök på

flyktningmottagandecentret i polska Korczowa fick jag höra om de ryska grymheterna - om massgravarna, om tortyren, om attackerna mot barnen på en tågstation och också om de sexuella övergreppen.”

– Ann Linde, debatt 1, anf. 2

Dessa exempel skulle också kunna förstås som kännetecknet konkreta argument då politikerna använder sig av specifika folkgrupper för att beskriva kriget, i detta fall ukrainska flyktningbarn. Det var en återkommande trend bland både kvinnliga och manliga politiker i båda debatterna att hänvisa just till kvinnor och barn som utsätts i kriget. Detta sker även av Margareta Cederfelt (M) när hon talar om kvinnorna som utsätts för sexuellt våld i kriget:

”Jag vill också nämna att offren i kriget i Ukraina till stor del är kvinnor. Kvinnor är de som våldsvärkarna söker upp och våldtar och begår andra bestialiska övergrepp mot. Detta är någonting som sällan debatteras men som vi måste hålla högt. Vi måste ställa oss på kvinnornas sida. Vi måste se till att de kvinnor som blir utsatta för våldtäkter får det stöd de behöver i form av psykologiska insatser och av aborter, om det är det de önskar. Vi måste stå på kvinnornas sida.”

- Margareta Cederfelt, debatt 2, anf. 145

Vad gäller argument med fokus på specifika sakfrågor såg vi en skillnad i vilka politiker som hade fokus på stereotypiskt feminina sakfrågor och vilka som fokuserade på stereotypiskt maskulina sakfrågor. Eftersom frågan om kriget i Ukraina i grunden är en stereotypiskt maskulint kodad sakfråga har vi skiljt på hur de olika politikerna drar paralleller och slutsatser utifrån kriget och kopplar an till andra sakfrågor. Där såg vi en tendens bland de kvinnliga politikerna att dra paralleller till fattigdom, klimathot och hungersnöd i andra delar av världen, vilket kan förstås som stereotypiskt feminint. Ett exempel på detta är Annika Hirvonen (MP) som knyter an krigets konsekvenser till en global kontext med hungersnöd och klimatförändringar:

”Vi står mitt i flera parallella kriser i världen. Rysslands folkrättsvidriga invasion av Ukraina är ett fruktansvärt brott mot miljontals människor som har flytt inom landet, har flytt till andra delar av Europa, är kvar, har dödats eller har mist älskade. Rysslands krigsföring får också globala konsekvenser. Vi ser hur ökande matpriser nu riskerar att leda till en svältkatastrof av globala mått. Samtidigt är vi i ett klimatnödläge. Det gläder mig verkligen att utrikesministern i sin deklaration tydligt aviserade en fördubbling av klimatbiståndet.”

- Annika Hirvonen, debatt 1, anf. 27

Detta gör även före detta utrikesminister Ann Linde (S) som lyfter globala utmaningar då det finns ett hot mot klimat och mänskliga rättigheter:

”Samtidigt kvarstår arbetet med en rad av de globala utmaningar vi stod inför före Rysslands invasion av Ukraina: klimathotet, den ökade geopolitiska

konkurrensen, risken för svältkatastrofer, den negativa utvecklingen för demokratin och återkommande attacker mot de mänskliga rättigheterna.”

- Ann Linde, debatt 1, anf. 2

Båda dessa uttalanden kommer från kvinnliga politiker från partier på vänstersidan. Samma fokus hade exempelvis inte Annika Hirvonens (MP) partikollega Jacob Risberg (MP) i debatt 2 i sitt anförande. Däremot såg vi att Ann Lindes (S) partikollega Morgan Johansson (S) indirekt drog paralleller till stereotypiskt feminina sakfrågor, men däremot inte i direkt anslutning till när han talade om Ukrainafrågan. I stället nämnde han detta i samband med frågan om bistånd där han i förbifarten nämner kriget:

”Det dummaste argumentet mot enprocentsmålet är att det inte finns några bra projekt att lägga pengarna på. Detta säger man alltså i en värld där 700 miljoner människor lever i extrem fattigdom och där miljontals barn dör varje år av hunger och av sjukdomar som man skulle kunna bota. Detta har också förvärrats av pandemi och krig. Allt fler människor trycks ned i extrem fattigdom. Klyftorna ökar, och de som drabbas värst är som vanligt kvinnor och barn.”

- Morgan Johansson, debatt 2, anf. 18

Kriget i Ukraina var den dominerande frågan i båda utrikesdebatterna, vilket innebar att nästan varje politiker på något sätt nämnde stödinsatser till Ukraina, men vissa politiker uttryckte vikten av vapenstöd mer än andra. Avseende de stereotypiskt maskulina sakfrågorna som tenderar att fokusera på just militärt försvar var det främst manliga politiker som lade stor fokus på krigsmateriel. Exempelvis Hans Wallmark (M) som trycker på vikten av att hjälpa Ukraina med pengar och vapen:

”Sveriges säkerhet är en kärnuppgift för staten. Det är bra att det nu finns ett brett politiskt stöd för ett svenskt Natomedlemskap. Det mörka är att det sker mot bakgrund av ett fruktansvärt krig där det tappra Ukraina står upp mot Putinregimens aggression och förtryck. Vi hjälper till med pengar och vapen. Det är viktigt och riktigt. Vi kan göra mer i fråga om vapen, pengar och tydligt politiskt stöd och samla oss i Norden, EU och Nato för Ukraina.”

- Hans Wallmark, debatt 1, anf. 31

Ett ytterligare exempel är från Mikael Oscarsson (KD) som dessutom uppger namn på konkreta robotsystem och stridsfordon som hans parti ville skicka till Ukraina:

”Kristdemokraterna vill möjliggöra för fler leveranser av svensk krigsmateriel, mer pengar till Ukrainas väpnade styrkor och fler humanitära insatser. Vi ser framför oss att vi skulle kunna avvara Robotsystem 70, liksom Stridsvagnsmina 5 och 6, stridsfordon och ett par tusen pansargevär Carl Gustaf, som ändå ska utsträngas från hemvärnet. De skulle kunna göra väldigt stor nytta där nere. Om det är någon gång vi har möjlighet att agera är det nu.”

- Mikael Oscarsson, debatt 1, anf. 103

Här kunde vi se ett samband med att flera av de manliga politikerna som hade mer fokus på stereotypiskt maskulina sakfrågor också tillhörde högerpartierna (M, KD och SD). Även Aron Emilsson (SD) hade samma tendens i debatt 1 och 2, då hans huvudsakliga fokus i båda de respektive anföranden var just materiella insatser så som vapenstöd. Emilssons anförande kombineras även med andra stereotypiskt maskulina argument så som statistiska bevis och hänvisning till tidigare politisk framgång. Genomgående i hans anförande 35 talar han även om Ukraina och deras försvar på en abstrakt systematisk nivå:

”En generation ukrainare strider tillsammans med frivilliga i Ukraina i detta nu för allas vår frihet. Det är en mycket imponerande bedrift som åstadkommits av Ukrainas försvarare under det gångna året. [...] Efter detta stödpaket har det blivit många fler. Det mest omfattande har beslutats av den nuvarande regeringen. I denna stund arbetar Försvarsmakten och andra myndigheter med att överföra vapen till Ukraina, bland annat 50 stycken av ett av världens modernaste stridsfordon - stridsfordon 90. Det är något att vara väldigt stolt över, men mer finns att göra. Sverigedemokraterna har tagit initiativ - och kommer att ta fler - för att underlätta för vapenexport till Ukraina och till andra stater som hotas av Ryssland eller andra aggressiva diktaturer”

- Aron Emilsson, debatt 2, anf. 35

Vi såg att de två stereotypiskt maskulina kännetecknen statistiska bevis och hänvisning till tidigare politisk framgång ofta kombinerades, och att det främst var politikerna i aktiv regeringsställning som yttrade sig på det sättet. Dåvarande utrikesminister Ann Linde gjorde sig också till ett exempel för detta, då hon talar om hur hennes regering varit pådrivande i att fasa ut 90% av Rysslands oljeexporter:

”EU-sanktionerna beslutades med en hastighet, enighet och storlek utan motstycke. EU:s sjätte sanktionspaket, där regeringen varit pådrivande, innebär att 90 procent av rysk oljeimport till EU ska fasas ut före årets slut. Det transatlantiska samarbetet har varit avgörande i stödet till Ukraina och de sanktioner mot Ryssland som antagits. Fortsatt stöd till Ukraina och fortsatta sanktioner mot Ryssland och Belarus är våra viktigaste bidrag för att få ett slut på Rysslands hänsynslösa krig”

- Ann Linde, debatt 1, anf. 2

Verbal kommunikation: känslomässiga uttryck

Kategorin för stereotypiskt feminina känslomässiga uttryck (tabell 1) innehöll i kännetecknen känslomässigt språk (Dietrich m.fl., 2019), att vara empatisk och hjälpande/ombrydd (Eagly & Wood, 2012; Winfrey & Schnoebelen, 2019) samt positivitet (Hargrave & Blumenau, 2022). Under stereotypiskt maskulint känslomässigt uttryck (tabell 2) finns kännetecknet aggression (Hargrave & Blumenau, 2022).

Känslomässigt språk tolkades i analysen som starka eller emotionellt laddade ordval, och var det kännetecknen som vi såg användes mest i debatterna. Detta förekom hos både de kvinnliga och manliga politikerna, och även från politiker med olika partitillhörighet. Återkommande var att politikerna tog upp det lidande som den ukrainska befolkningen genomgått genom att använda emotionellt laddade ordval och starka beskrivningar. Ett exempel är Mikael Oscarssons (KD) som i sitt anförande i debatt 1 talade om tortyr, mord, våldtäkter och krigsbrott:

“Vi ser barbariet med egna ögon i skildringarna från Ukraina av tortyr, mord, våldtäkter och brott mot krigets lagar. Vi har inte sett sådana här saker sedan Stalin och Hitler.”

- Mikael Oscarsson, debatt 1, anf. 109

Även Annika Hirvonen (MP) tolkades använda vad som kan beskrivas som målade och emotionellt laddade ordval som skapade en närhet till människornas vardag i det krigsdrabbade Ukraina:

“Denna verklighet möter nu också de ukrainska kvinnor som har utsatts för våldtäkter av ryska soldater och sedan flytt och upptäckt att de blivit gravida. I Ukraina är jakten på preventivmedel någonting som präglar kvinnors vardag. Skräcken för att bli våldtagen och dessutom behöva föda ett barn är fruktansvärd.”

-Annika Hirvonen, debatt 1, anf. 108

Att känslomässigt språk och ordval förekommer bland alla politiker i debatterna oberoende av könstillhörighet eller partitillhörighet kan bero på att krig i sig självt är ett känslomässigt laddat ämne. Att använda sig av emotionellt laddade och starka ord kan vara ett sätt att visa en mänsklig sida och förståelse för de som blir utsatta i kriget. Det fanns en tydlig enighet bland alla politiker i utrikesdebatterna om att fördöma Rysslands agerande och ställa sig på Ukrainas sida. Den här enigheten gör narrativet väldigt likt i alla anföranden oavsett partitillhörighet eller könstillhörighet, då alla beskriver hur det är Ukraina som är offer och Ryssland som är förövare. Det här kan illustreras av Kerstin Lundgrens (C) i debatt 1:

“Det ryska brutala, provocerade och fullskaliga militära angreppet på Ukraina, en erkänd, självständig och demokratisk stat i vårt Europa, visade tydligt för alla Putins och Rysslands rätta ansikte. Man har total avsaknad av respekt för internationell rätt och för ingångna avtal och löften.”

- Kerstin Lundgren, debatt 1, anf. 65

Användandet av emotionellt laddade ordval förekom ofta i samband med att politikerna visade förståelse för människors situation, något som kännetecknar empati och att vara hjälpande/ombrydd. Ett exempel på detta är Ann-Sofie Alms (M) anförande debatt 2 där hon uttrycker hur hon berördes känslomässigt av det som sker i Ukraina, ett land hon också nämner ingår i “vår europeiska familj”. Alm visar här en empatisk anknytning till Ukraina,

men ger oss också ett exempel på att vara relationell, vilket ett kommunikativt kännetecken som vi återkommer till under kategorin *förhållningssätt till andra* längre ner.

“Herr talman! Det är väldigt känslomt att hålla en utrikespolitisk debatt när Ukraina, ett land i vår europeiska familj och i vår direkta närhet, samtidigt bokstavligen slåss för sina liv, för sitt lands bevarande och för allas vår frihet. Vi står alla här inne enade i vårt fördömande av det aggressiva krig som Ryssland för mot Ukraina.”

- Ann-Sofie Alm, debatt 2, anf. 161

Vi uppfattade fler kvinnliga än manliga politiker som empatiska och hjälpande/ombrydda, både från den vänstra och den högra politiska sidan. Utöver Ann-Sofie Alm tolkades även Annika Hirvonen (MP), Margareta Cederfelt (M) samt Magdalena Thuresson (M) uttrycka empati och medlidande för den ukrainska befolkningen i deras respektive anföranden. Ett citat hämtat från Magdalena Thuressons anförande i debatt 2 exemplifierar detta:

“Fru talman! Ukrainas sak är vår. Vi måste fortsätta att stå vid det ukrainska folkets sida, och det är av enorm betydelse att vi här i riksdagen är enade i vårt stöd till Ukraina.”

- Magdalena Thuresson, debatt 2, anf. 90

Däremot förekom det också hos manliga politiker, men inte i samma utsträckning som hos de kvinnliga. Ett exempel på detta är Fredrik Malm (L) då han talar om känslorna som uppstår till följd av kriget:

“Det är klart att det är svårt att ta in den sorg, vrede och förtvivlan som hela den ukrainska nationen och befolkningen nu känner.”

- Fredrik Malm, debatt 1, anf. 112

Vi observerade här att de tre kvinnliga politikerna från Moderaterna, Ann-Sofie Alms (M), Margareta Cederfelt (M) samt Magdalena Thuresson (M) som vi uppfattade uttryckte empati gjorde detta tydligast i debatt 2 när Moderaterna satt i en aktiv regeringsställning. Detta skulle möjligtvis kunna vara av betydelse för att de moderata politikerna kommunicerar på det sätt som de gör i debatt 2, men inte lika tydligt i debatt 1.

Gällande det stereotypiska feminina känslomässiga uttrycket positivitet tolkade vi inte bara in ordval, utan även energin som utstrålades i det verbala uttrycket. Det var enbart två manliga politiker som vi ansåg stämde in på detta, det vill säga inga av de kvinnliga politikerna. Mikael Oscarsson (KD) och Aron Emilsson (SD) kan tolkas använda sig av positivitet i sina huvudanföranden i debatt 1 respektive huvudanförande i debatt 2. Mikael Oscarsson talar i sitt huvudanförande om hans partis utrikespolitiska värdegrund:

“För Kristdemokraternas del är saken glasklar. Vår utrikespolitiska linje har inte ändrats sedan februari; den ligger fast. Det handlar om en värdebaserad

utrikespolitik som främjar frihet, demokrati och mänskliga rättigheter. Just därför är det så viktigt att det svenska stödet till Ukraina fortsätter och utökas.”

- Mikael Oscarsson, debatt 1, anf. 103

Mikael Oscarssons kombination av kroppsspråk och utstrålning kan här tolkas som positivt och engagerat, inte minst med hans ordval “frihet, demokrati och mänskliga rättigheter” som har en positiv laddning. När Oscarsson talar vidare föreslår han att stödet som Sverige ska bidra med till Ukraina ska vara i form av krigsmateriel, pengar till väpnade styrkor och till sist humanitära insatser:

“[...]Vi ser framför oss att vi skulle kunna avvara Robotsystem 70, liksom Stridsvagnsmina 5 och 6, stridsfordon och ett par tusen pansargevär Carl Gustaf, som ändå ska utrangeras från hemvärnet. De skulle kunna göra väldigt stor nytta där nere. Om det är någon gång vi har möjlighet att agera är det nu.”

- Mikael Oscarsson, debatt 1, anf. 103

Även Aron Emilsson (SD) talar i sitt huvudanförande med en röst som kan beskrivas som engagerad och kan likt Mikael Oscarsson upplevas som upprymd. Aron Emilssons lägger stor vikt i sitt tal åt att berömma Ukraina för deras försvarsvilja och stridsförmåga, bland annat med orden:

“Det är en mycket imponerande bedrift som åstadkommit av Ukrainas försvarare under det gångna året. [...] Man försvarade sig tappert på flera fronter, inte minst i slaget om huvudstaden, som var avgörande. Där lyckades försvaret efter blodiga strider. Till slut lyckades man tillfoga de ryska styrkorna så stora förluster att de tvingades dra sig tillbaka.”

- Aron Emilsson, debatt 2, anf. 35

Liknande Mikael Oscarsson övergår Aron Emilssons positiva och hoppfulla ord till att tala om krigsmateriel, exempelvis i form av att överföra vapen och stridsfordon till Ukraina. Vi reflekterade här över att vi vid första anblick upplevde dessa två politiker som positiva och hoppfulla, men att denna positivitet användes för att motivera vapenexporter. Detta kan möjligtvis vara en strategi för att på ett mjukt sätt leda fram till det mer laddade ämnet om krigsmateriel och vapenexport.

Det stereotypiskt maskulina kännetecknet aggression (tabell 2) förekom hos både manliga och kvinnliga politiker, och verkade framför allt uppkomma när politikerna blev anklagade för någonting av sin politiska motståndare i debatten. Exempelvis höjer Margareta Cederfelt (M) rösten i debatt 2 när Linnéa Wickman (S) påstår att Moderaterna har nedmonterat den feministiska utrikespolitiken och att detta skulle påverka situationen i Ukraina. Margareta Cederfelt blir tydligt upprörd och svarar på detta med att citera hennes egen regerings utrikesdeklaration från ett häfte i handen:

“Låt mig läsa rakt upp och ned ur regeringens utrikesdeklaration: ‘Sverige stöder flera jämställdhetsinsatser och insatser inom SRHR. [...] Vi har stött upprättandet av center i Ukraina och i närliggande länder där kvinnor på en och samma plats kostnadsfritt kan få medicinskt, juridiskt och psykosocialt stöd. Detta är ett tydligt exempel på den politik som den moderatledda regeringen bedriver.”

- Margareta Cederfelt, debatt 2, anf. 156

Det var alltså framför allt när politikerna blev kritiserade av andra politiker som de blev upprörda och kunde uppvisa tendenser till aggression, vilket tyder på att kännetecknet är situationsbundet snarare än något som beror på genus. Aggression verkar förekomma som ett personligt kommunikativt uttryck när politikerna hamnar i en svår situation, och därför ser vi ingen koppling till vare sig könstillhörighet eller partitillhörighet.

Verbal kommunikation: språkliga uttryck

Till kategorin stereotypiskt feminina språkliga uttryck (tabell 1) räknas kännetecknen så som sakligt språk (Hargrave & Blumenau, 2022), och att uppvisa ärlighet (Winfrey & Schnoebelen, 2019). Språkliga uttryck som är stereotypiskt maskulina (tabell 2) innefattar att upprepa sig (Dietrich m.fl., 2019), uppmana till handling (Grebelsky-Lichtman & Bdolach, 2017), samt visa bestämdhet (Grebelsky-Lichtman & Bdolach, 2017). I analysmodellen inkluderade vi även att avbryta andra talare som stereotypiskt maskulint (Winfrey & Schnoebelen, 2019), men på grund av utformningen av utrikesdebatterna i den svenska riksdagen inträffar inte detta vid något tillfälle, och därmed saknas resultat för detta kännetecken.

Sakligt språk ser vi förekommer med en spridd fördelning över partierna, och förekommer hos både de kvinnliga och manliga politikerna. Allra tydligast blir det hos de respektive utrikesministrarna då de båda talar om väldigt konkreta insatser. I debatt 1 är det Ann Linde (S) som följer upp vilka insatser som behöver göras i Sverige som konsekvens av kriget i Ukraina:

” Sveriges nationella försvarsförmåga ska fortsätta att stärkas. Vi ska nå 2 procent av BNP så snart det är praktiskt möjligt och senast 2028. Återetablering av regementen, förstärkningar på Gotland, återaktiverande av värnplikten, materielanskaffningar, ett förstärkt cyberförsvar och utvecklad underrättelseförmåga har varit nödvändigt. Det kraftigt försämrade säkerhetsläget har också belyst vikten av att fortsätta fördjupa Sveriges försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten. Det stärker Sveriges säkerhet nu och i framtiden.”

- Ann Linde, debatt 1, anf. 2

I debatt 2 är det Tobias Billström (M) som i anförande 1 talar om Sveriges stöd till Ukraina:

”Sedan Rysslands storskaliga invasion i februari förra året har det svenska stödet till Ukraina totalt sett uppgått till över 14 miljarder kronor. Sverige har försett Ukraina med militärt stöd och avancerade vapen, med humanitärt och finansiellt stöd, med stöd till civil krishantering, återuppbyggnad och reformer och med stöd till fria medier, cybersäkerhet och ansvarsutkrävande. Inget framtida stöd kan uteslutas.”

- Tobias Billström, debatt 2, anf. 1

Vad gäller kännetecknet att uppvisa ärlighet, vilket vi har tolkat som att man kan erkänna fel, såg vi främst hos de två ytterpartierna, det vill säga Vänsterpartiets Håkan Svenneling och Sverigedemokraternas Aron Emilsson. I anförande 52 i debatt 1, erkänner Aron Emilsson (SD) att det nog var fel att inte stödja Ukraina från första dagen invasionen skedde, dock först efter att Ann Linde (S) ställt frågan om Emilsson kan just beklaga att Sverigedemokraterna inte visade sitt fulla stöd i början av invasionen:

”Ja, det var nog fel att inte från allra första början, de allra första dagarna, med alla till buds stående medel stödja Ukraina.”

- Aron Emilsson, debatt 1, anf. 52

Detta sker också i debatt 1 av Håkan Svenneling (V) när Fredrik Malm (L) ställer frågan om hur Vänsterpartiet ska agera för att göra upp med sin långa tradition av undfallenhet mot auktoritära regimer (där Fredrik Malm syftar på Ryssland), varpå Svenneling erkänner att det är en utmaning inom partiet:

”Dessa personer som finns inom vänstern agerar ofta på det sätt som Malm är inne på: Man säger sig vara för fred, och i praktiken betyder det att man vill stödja det ryska narrativet. Det är en utmaning för oss. De använder ofta vårt namn för att tvätta sig själva och komma åt våra resurser och pengar för att genomföra manifestationer. Vi kämpar på med att trampa rätt där. Ibland tar vi ett steg framåt och får sedan backa därifrån för att det rör sig om organisationer som vi inte vill ha samröre med.”

- Håkan Svenneling, debatt 1, anf. 100

Här verkar tendensen till att uppvisa ärlighet främst handla om partitillhörighet, då det är allmänt bekant att ytterpartierna tenderar att ha mer radikala ståndpunkter, och i början av invasionskriget fanns det inte ett etablerat narrativ inom den svenska politiken om hur partierna ställde sig i frågan. Vi observerar dessutom att detta sker i debatt 1, men inte i debatt 2 som äger rum vid ett senare tillfälle då det finns ett mer etablerat narrativ om att samtliga svenska partierna stödjer Ukraina till fullo.

Den stereotypiskt maskulina egenskapen om bestämdhet, som vi identifierat genom att man artikulerar och tydligt markerar ord, är något som förekommer hos manliga likväl som kvinnliga politiker. Samma sak såg vi för kännetecknet om att uppmana till handling. Politikerna har delvis uppgiften att övertyga väljare, vilket kräver en viss bestämdhet och tydlighet i sina argument, vilket förklarar att det är två vanligt förekommande egenskaper

hos politiker oavsett könstillhörighet. Detta uppvisar exempelvis Kerstin Lundgren (C) i debatt 1 där hon uppberar olika måsten för Sverige, vilket exemplifierar bestämdhet, upprepning och uppmaning till handling:

”Ukraina *måste* vinna både kriget och freden för allas vår säkerhet. Sverige *måste* stadigt stå upp för demokratins röster i världen, för mänskliga rättigheter och mot förtryck. Vi *måste* stå upp för Ukraina, för rätten till självbestämmande och för respekt för erkända territoriella gränser. Vi *måste* stå upp mot att man med militära medel försöker erövra territorier.”

- Kerstin Lundgren, debatt 1, anf. 65

Upprepning av ord verkar främst förekomma som en stilistisk figur, då var återkommande i de väl förberedda anförandena. Ett annat exempel som också innefattar samtliga tre maskulina språkliga egenskaper (upprepning, bestämdhet och uppmaning till handling) är Fredrik Malm (L) i anförande 119 i debatt 2. Han uppmanar till handling genom att yrka på vikten av att se Ukrainas behov och stödja dessa, och dessutom markerar han viktiga ord genom att upprepa och artikulera varje ord tydligt:

”Rysslands syfte är att förintna den ukrainska staten, ukrainska nationen, ukrainska kulturen, ukrainska ekonomin och ukrainska identiteten på grund av sina storryska ambitioner. Det är nu otroligt viktigt att se behoven i Ukraina. De finns på den militära sidan, den politiska sidan, den ekonomiska sidan, den humanitära sidan [...] Från Europas sida, USA:s sida, västvärldens sida och den fria världens sida måste vi stödja Ukraina maximalt för att klara detta.”

- Fredrik Malm, debatt 2, anf. 119

Verbal kommunikation: förhållningsätt till andra

Till stereotypiskt feminint förhållningsätt (tabell 1) ingår att vara relationell (Winfrey & Schnoebelen, 2019) samt att man är beredd att kompromissa/samarbetsvillig och vill nå konsensus (O'Brien, 2019; Winfrey & Schnoebelen (2019)). Stereotypiskt maskulina kännetecknen (tabell 2) som inkluderas här var tävlingsinriktad (Grebelsky-Lichtman & Bdolach, 2017), att tala längre tid (Rosenthal, 1987) samt att använda sig av ett anklagande/motstridigt språk (Hargrave & Langengen, 2021).

Som tidigare nämnt under känslomässiga uttryck är Ann-Sofie Alms (M) anförande 161 i debatt 2 ett exempel på empati och hjälpsamhet samtidigt som hon är relationell. Alm benämner Ukraina som “ett land i vår europeiska familj och i vår direkta närhet”, och sätter därmed Sverige i relation till Ukraina, och visar att det finns en gemenskap mellan de två länderna.

Det feminina kommunikativa kännetecknet att kompromissa, vilja nå konsensus och vara samarbetsvillig var vanligt förekommande i båda debatterna hos manliga såväl som kvinnliga politiker, och bland flera olika partier. Ett återkommande tema för detta var att tala om

enighet, exempelvis Margareta Cederfelt (M) som i debatt 2 uttrycker glädje över att riksdagen är eniga i att stödja Ukraina:

“[...] Därför är jag glad att vi i Sveriges riksdag står enade när det handlar om att ta ställning för Ukraina.”

- Margareta Cederfelt, debatt 2, anf. 163

Det som politikerna gör här är att påtala att det finns en konsensus kring hur Sverige ska förhålla sig till kriget i Ukraina, vilket var något som vi över lag såg var tydligt. Narrativet är som tidigare nämnt under känslomässiga uttryck väldigt likt bland alla partier i att de fördömer Ryssland och stöttar Ukraina. Även Håkan Svenneling (V) i debatt 1 uppmärksammar den enighet i den svenska riksdagen som Margerata Cederfelt också tog upp:

“Vi är i ett läge där vi har fattat väldigt många beslut i stor enighet här i riksdagen. Vi har i dag en utrikespolitisk debatt där vi polariserar, men i mångt och mycket är vi i Sveriges riksdag eniga om svensk utrikespolitik. I de säkerhetspolitiska överläggningarna var det därför viktigt för mig att vara tydlig med att vi delar analysen av Ryssland och Rysslands agerande och ger vårt tydliga stöd till Ukraina. Det finns en stor och bred enighet kring detta. Jag tycker att det är viktigt att manifesteras det om och om igen.”

- Håkan Svenneling, debatt 1, anf. 100

Aron Emilsson (SD) och Kerstin Lundgren (C) visar i debatt 1 respektive debatt 2 på en annan aspekt av den feminina egenskapen av att kompromissa och vara samarbetsvillig (O'Brien, 2019; Winfrey & Schnoebelen, 2019) när de uttrycker beröm mot andra partier. Att ge beröm tolkade vi som att man är samarbetsvillig eftersom det visar på ödmjukhet. När Aron Emilsson (SD) uttryckte beröm var det gentemot Vänsterpartiet när han påtalar att de ändrat hållning gällande att skicka vapen till Ukraina:

“Vänsterpartiet röstade ju först mot vapenexport till Ukraina för att sedan ändra hållning. Det tycker jag att man ska ha en eloge för.”

- Aron Emilsson, debatt 1, anf. 87

Kerstin Lundgren (C) riktade också beröm men till Socialdemokraterna och deras Morgan Johansson när hon tar upp att de är tydliga kring synen på stöd till Ukraina och även kring ett eventuellt medlemskap i Nato:

“Jag vill berömma Morgan Johansson och Socialdemokraterna, precis som jag berömde utrikesministern tidigare, för markörerna. Det är bra att ni är så tydliga med att det finns en bred samsyn om stödet till Ukraina och om stödet för ett Natomedlemskap.”

- Kerstin Lundgren, debatt 2, anf. 31

Att vara tävlingsinriktad tolkades som att politikern talar i former av vinnare och förlorare och/eller uttrycker politik som en tävling. Ett exempel på detta är Hans Wallmark (M) som i debatt 1 uttrycker något som kan uppfattas som att han ser politik som en tävling när han talar om Ukrainas möjlighet till att bli medlem i EU:

“Om Moderaterna hade varit ett regeringsbärande parti hade jag kunnat vara mer precis när det gäller exakt vad som ska göras, för detta är ett spel - ett positivt spel, ska jag understryka - som just nu bedrivs mellan regeringar och EU-kommissionen. Jag hoppas att vi har en svensk regering som är framåtlutad. Det skulle vi ha haft om Moderaterna hade suttit vid makten.”

- Hans Wallmark, debatt 1, anf. 37

Wallmark kan här sägas beskriva att om hans eget parti hade varit i regeringsställning så hade situation varit bättre. Det finns ett mönster i att det främst var manliga politiker som uttryckte sig i linje med att vara tävlingsinriktad. Även Aron Emilsson (SD) i debatt 1 tolkades vara detta när han framställer de olika regeringsunderlagen som två lag som tävlar mot varandra:

“I kontrast till regeringen står en opposition som är alltmer enad och som länge drivit på för att Sverige ska vara väl förberett inför den skärpta säkerhetspolitiska situation som kommer att vara med oss under överskådlig tid.”

- Aron Emilsson, debatt 1, anf. 48

Partitillhörighet skulle här kunna spela in eftersom både Wallmark och Emilsson i debatt 1 tillhörde partier i opposition till regeringen, vilket innebär att de hade en uppgift i att kritisera regeringen. Dock var det inga kvinnliga oppositionspolitiker som vi upplevde som tävlingsinriktade. Oavsett om positionen som oppositionsparti spelar in för att Wallmark och Emilsson är tävlingsinriktade så kan det sägas enbart vara manliga politiker som uttryckte denna egenskap.

Kännetecknet anklagande/motstridigt språk (Hargrave & Langengen, 2021) förekom hos både manliga och kvinnliga politiker. Att använda sig av ett anklagande/motstridigt språk tolkades i analysarbete som att anklaga sin politiska motståndare för att ha misslyckats, gjort fel eller ha fel åsikt. Återkommande kunde flera politiker ses anklaga Vänsterpartiet för att ha fel åsikter, exempelvis Ann Linde (S) i anförande 81 i debatt 1 när hon påstår att Vänsterpartiet har samröre med Bolivia som stöttar Putin och Ryssland:

“Vänsterpartiet har ofta svårt att inse att sociala och politiska rättigheter måste gå hand i hand. Social utveckling kan aldrig ursäkta en begränsning av de mänskliga rättigheterna och friheterna.”

- Ann Linde, debatt 1, anf. 81

Även Tobias Billström använder ett anklagande språk när han talar om att Vänsterpartiets ledamot Håkan Svenneling har fel åsikter och inte klarar av att hantera utrikesfrågor i debatt 2:

“Det är dock ingen hemlighet att Vänsterpartiet har problem med att hantera utrikes- och säkerhetspolitiska frågor. Vi minns ju alla det debacle som uppstod i kammaren förra våren när vi skulle besluta om att leverera vapen till ett kämpande Ukraina. Det enda parti som inte kunde samla ihop sin egen riksdagsgrupp till ett ställningstagande var Vänsterpartiet.”

- Tobias Billström, debatt 2, anf. 9

Gällande partitillhörighet kan vi här se att det är både ett parti från den högerpolitiska sidan, Moderaterna, och ett parti från den vänsterpolitiska sidan, Socialdemokraterna, som uttrycker sig anklagande och med ett motstridigt språk mot Vänsterpartiet, samt både en kvinnlig och en manlig politiker. Ytterligare anföranden som tolkades som att använda sig av ett anklagande/motstridigt språk identifierades också i två anföranden av Linnéa Wickman (S) respektive Håkan Svenneling (V). Linnéa Wickman talar exempelvis i anförande 151 i debatt 2 om hur det kommer påverka kvinnor i bland annat Ukraina om den moderatledda regeringen “överger den feministiska utrikespolitiken”:

“Den feministiska utrikespolitiken var en ambitionshöjning i arbetet för flickors och kvinnors rättigheter i världen. Det uppfattades tydligt både inom och utanför Sveriges gränser. Varför är det så viktigt för Moderaterna, Sverigedemokraterna och deras samarbetspartier att nu sänka ambitionerna? Hur hjälper det kvinnorna i Iran, Ukraina eller Afghanistan att den feministiska utrikespolitiken överges?”

- Linnéa Wickman, debatt 2, anf. 151

Även Håkan Svenneling kan i debatt 1 sägas använda ett anklagande/motstridigt språk när han påstår att Mikael Oscarsson (KD) gjort fel i att han inte tagit ansvar för att diskutera alternativ till att gå med i Nato som en åtgärd efter Rysslands invasion i Ukraina:

“Det där tycker jag är en debatt som borde ha förts men som aldrig fördes. Därför diskuterade man aldrig andra, alternativa säkerhetspolitiska vägval som alternativ till ett svenskt Natomedlemskap. Jag tycker att Oscarsson själv har ett ansvar för att det inte skedde.”

- Håkan Svenneling, debatt 1, anf. 96

Icke-verbal kommunikation: fysiska uttryck och gester

Stereotypiskt feminina kännetecken för fysiska uttryck och gester (tabell 1) innefattar ögonkontakt (Grebelsky-Lichtman & Katz, 2019), betoning på utseende som innefattar smink, fixat hår och feminina kläder (Grebelsky-Lichtman & Bdolech, 2017) samt

känslomässiga ansiktsuttryck (Grebelsky-Lichtman & Katz, 2019; Brooks, 2011). De stereotypiska maskulina kännetecken som finns i analysmodellen (tabell 2) är arga ansiktsuttryck (Brooks, 2011), uttrycka sig via fysiska gester (Brooks, 2011), samt att påvisa självsäkerhet och bestämt kroppsspråk (Winfrey & Schnoebelen, 2019).

Det stereotypiskt feminina kännetecknet ögonkontakt användes i båda debatterna av både manliga och kvinnliga politiker. Att hålla ögonkontakt kan ses som av betydande vikt för politiker eftersom detta kan inge förtroende och visa på säkerhet i det man talar om. Margareta Cederfelt (M) är ett exempel på en av politikerna som vi ser håller ögonkontakt under största delen av sitt anförande i debatt 2. Samtidigt talar hon bland annat om risken kring att glömma andra konflikter när fokuset ligger på Rysslands krigsanfall mot Ukraina:

”Men jag vill också säga att krigets fasor - ett stort krig av den magnitud som Rysslands illegala krig mot Ukraina är - alltid medför en risk för att andra konflikter glöms bort och att andra oroshärdar inte får den uppmärksamhet som de behöver.”

– Margareta Cederfelt, debatt 2, anf. 145

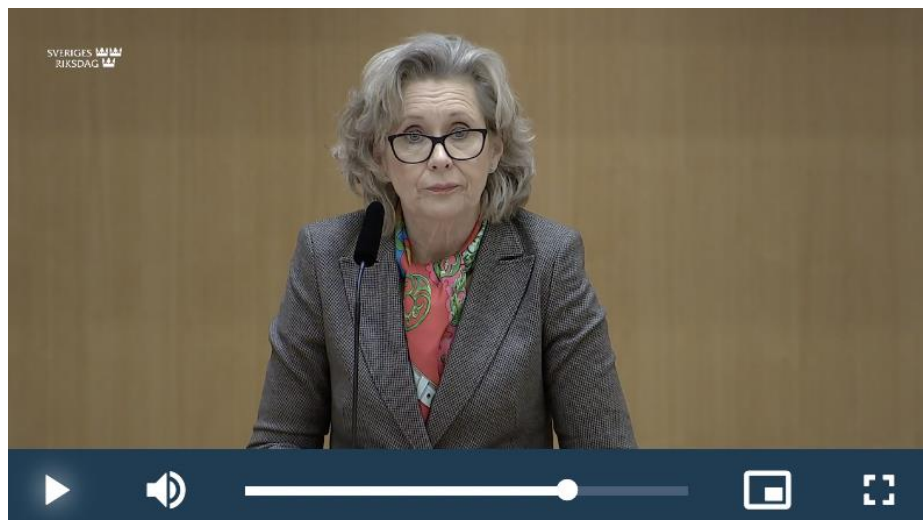

Bild 2: Margareta Cederfelt, debatt 2 anf. 145

Margareta Cederfelt använder sig även utav andra icke-verbala kännetecken, så som att gestikulera med händer och armar. Hon är stereotypiskt feminint klädd och har sminkade ögon och kinder, vilket stämmer överens med kännetecknet som innefattar betoning på utseende som bland annat kan visas genom smink, fixat hår och feminina kläder. Det stereotypiskt feminina utseendet såg vi hos flera av de kvinnliga politikerna då många av dem exempelvis bar smink. En annan av dessa kvinnliga politiker var Lotta Johnsson Fornarve (V) (bild 2). Hon har i anförande 103 debatt 2 på sig rött läppstift och en grå blus med en kofta ovanpå. Håret är klippt i en pageformad frisy och ser välkammad ut.

Bild 3: Lotta Johnsson Fornarve, debatt 2, anf. 103

För kännetecknet känslomässigt ansiktsuttryck återfinns flera kvinnliga politiker i analysen. Ann-Sofie Malm (bild 4) är en av kvinnorna som visar mycket känslor i sina ansiktsuttryck, och detta gör hon i debatt 2 anförande 161 där hon höjer ögonbrynen och antar en sorgsen min medan hon pratar om Ryssland:

”Ryssland trodde att deras invasion av Ukraina skulle gå snabbt, att ukrainarna skulle ge upp direkt. Ryssland trodde att kriget skulle splittra västvärlden, att vi skulle ge upp Ukraina. Ryssland hade fel. Aldrig har vi i väst varit så enade, och vi vet nu att enighet är vår styrka.”

— Ann-Sofie Alm, debatt 2, anf. 161

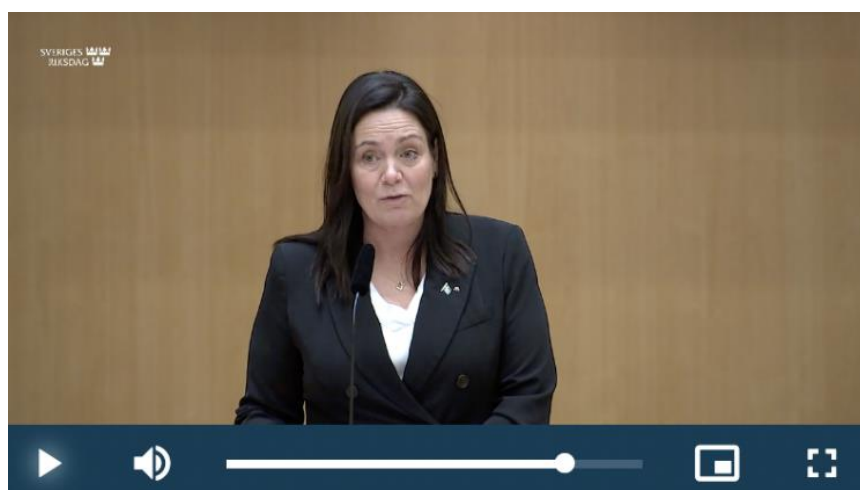

Bild 4: Ann-Sofie Alm, debatt 2, anf. 161

Av de politiker som använder sig av arga ansiktsuttryck är majoriteten kvinnor. Margareta Cederfelt (M) är en av dem (bild 5 och 6). I debatt 2 försvarar Margareta Cederfelt med ett irriterat och upprört tonläge sitt partis insatser för kvinnor efter att ha blivit kritiserad i

tidigare anförande 155 av Linnéa Wickman (S). Margareta Cederfelt använder även fysiska gester för att uttrycka sig, vilket hon kan tolkas göra för att skapa ett mer kraftfullt budskap.

Bild 5 och 6: Margareta Cederfelt, debatt 2, anf. 156

Kännetecknet fysiska gester används genomgående i de analyserade debatterna av både kvinnliga och manliga politiker, ofta för att uttrycka ilska och misstycke. Fysiska gester används även av politikerna för att påvisa att det som sägs är av stor vikt. Analysen visade att storleken på gesterna varierade beroende på politiker och vilket ämne de talade om. Den politiker som i debatterna använder sig av de största gesterna är Hans Wallmark (M) i debatt 1 när han pratar om att Ryssland är anledningen till att det är krig i Europa (bild 7).

”Det är också väsentligt att man klargör att det är Ryssland som bär skulden till kriget i Europa i och med attackerna på Ukraina.”

– Hans Wallmark, debatt 1, anf. 3

Bild 7: Hans Wallmark, debatt 1, anf. 3

En annan politiker som använder sig av gester fast i mindre form är Annika Hirvonen (MP) i anförande 108 i debatt 1. Hon förstärker sitt budskap genom gester när hon pratar om att kränkningar angående aborträtten är något fruktansvärt, vilket hon senare i sitt anförande anknyter till kriget i Ukraina. Annika Hirvonen gör detta genom att ta ett djupt andetag och lyfta händerna, precis som att hon illustrerar hur någon som har det svårt kämpar för att orka med (bild 8). Hon slår även pennan i bordet som en gest som ska påvisa vikten av hennes budskap (bild 9).

”Denna verklighet möter nu också de ukrainska kvinnor som har utsatts för våldtäkter av ryska soldater och sedan flytt och upptäckt att de blivit gravida. I Ukraina är jakten på preventivmedel någonting som präglar kvinnors vardag. Skräcken för att bli våldtagen och dessutom behöva föda ett barn är fruktansvärd.”

– Annika Hirvonen, debatt 1, anf. 108

Bild 8 och 9: Annika Hirvonen, debatt 1, anf. 108

Ett exempel på en politiker som uppvisar gester fanns också i debatt 2 där Fredrik Malm (L) kritiserar Vänsterpartiet och deras tidigare beslut att rösta nej till att skicka vapen till Ukraina i ett nedlåtande tonläge och samtidigt utför fysiska gester som kan tolkas påvisa nonchalans och bestämdhet (bild 10):

”Det där var ju bara ett stort, svart hål av retorik. Ni i Vänsterpartiet säger er stå bakom demokrati oavsett var mänskliga rättigheter kränks, Lotta Johnsson Fornarve, men det har ni ju inte gjort. Så sent som för något år sedan ordnade Vänsterpartiet möten där Maduro i Venezuela hyllades.”

— Fredrik Malm, debatt 2, anf. 106

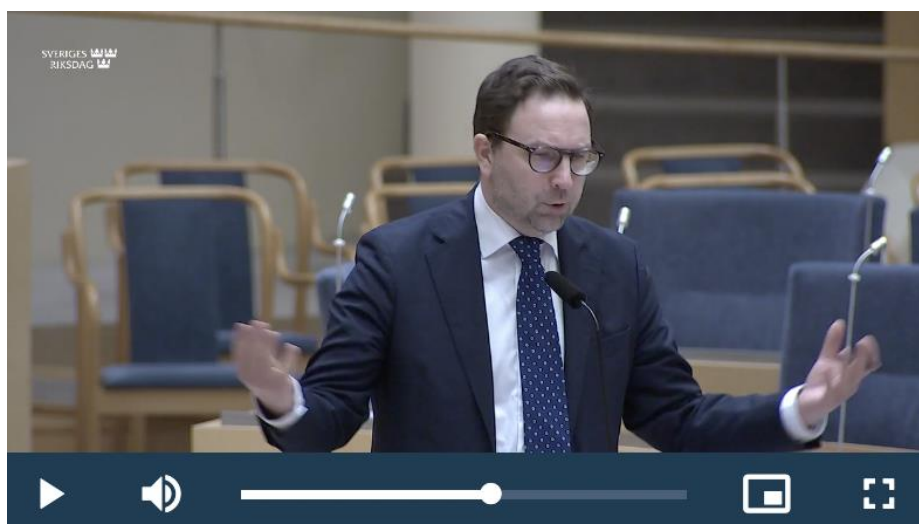

Bild 10: Fredrik Malm, debatt 2, anf. 106

Kännetecknet självsäkerhet och bestämt kroppsspråk visade analysen att både manliga och kvinnliga politiker använder sig av. Oberoende av partitillhörighet så uppvisar vissa politiker ett mer självsäkert uttryck som kombineras med en stark röst och pondus, medan andra politiker uppvisar en mer blygsam framtoning med små rörelser och mindre självsäker röst.

Kerstin Lundgren (C) exemplifierar i debatt 1 ett självsäkert uttryck med en stark röst, pondus och bestämt kroppsspråk då hon tar upp mycket plats genom att vila händerna på varsin sida av talarstolen när hon intagit sin plats. Hon använder sig av ögonkontakt och en stabil röst som tyder på självsäkerhet samtidigt som hon rör kroppen kontrollerat och självsäkert (bild 11).

Bild 11: Kerstin Lundgren, debatt 1, anf. 11

Icke-verbal kommunikation: röst

Kännetecknen för stereotypiskt feminin röst (tabell 1) under icke-verbal kommunikation är en svagare röst i jämförelse med övriga talare (Klofstad m.fl., 2012), att prata snabbt (Knapp & Hall, 2010) samt att använda ett uttrycksfullt rösläge som anpassas till ämnet man talar om (Grebelsky-Lichtman & Bdolach, 2017).

Att tala med en svag röst förekommer både hos manliga och kvinnliga politiker. Rösläget framträder av olika politiker när de förväntas besvara kritik som de fått i debattsekvensen av en annan politiker. I resultatet kunde vi även se att den ena politikerns rösläge kan få betydelse för den andres tonläge. Ett exempel på det är i anförande 33 i debatt 2 där Kerstin Lundgren (C) kritiserar Morgan Johanssons (S) parti gällande tidigare beslut som berör säkerhetspolitiken. Lundgren använder ett bestämt och starkt rösläge när hon riktar sin kritik, och blir då besvarad av Johansson som med ett svagt rösläge svarar:

“Jag redovisade bara argumenten. Det som hände för ett år sedan med ett storskaligt överfallskriget - invasionskriget - som syftar till att ta hela Ukraina var något som vi inte sett någon gång under hela efterkrigstiden. Det var detta som gjorde att vi funderade igenom vilka slutsatser vi måste dra av det”

— Morgan Johansson, debatt 2, anf. 34

Vad gäller kännetecknet att prata snabbt uppfattade vi enbart att det fanns exempel bland de kvinnliga politikerna, och detta var oberoende av partitillhörighet. Att så få exempel fanns kan möjligtvis bero på den vikten av tydlighet för politiker som ska nå ut med ett budskap.

Att prata snabbt kan leda till otydlighet och kan därför ha övats bort bland politikerna. Lotta Johnsson Formave (V) är dock ett exempel på att prata snabbt vilket hon gör i debatt 2 när hon bland annat diskuterar bistånd till Ukraina:

”Regeringen vill fokusera biståndet till Europa och framför allt Ukraina. Självklart ska det hårt drabbade ukrainska folket få bistånd och hjälp att bygga upp sitt land, men behoven är enorma.”

– Lotta Johnsson Fornarve, debatt 2, anf. 103

Återkommande såg vi att både de manliga och kvinnliga politikerna tenderade att använda sig av ett uttrycksfullt röstläge som anpassades utefter vad de talade om. I debatt 1 drar Annika Hirvonen (MP) ut på vissa ord (som markerats i kursivt) i sitt anförande för att betona de känslomässigt laddade orden:

”Rysslands *folkrättsvidriga* invasion av Ukraina är ett fruktansvärt brott mot miljontals människor som har flytt inom landet, har flytt till andra delar av Europa, är kvar, har dödats eller har *mist älskade*.”

– Annika Hirvonen, debatt 1, anf. 27

I debatt 2 anförande 137 använder sig Fredrik Malm (L) av ett uttrycksfullt röstläge med mer kraftfulla betoningar för att påvisa allvaret i situationen. Betoningarna är till skillnad från Annika Hirvonen inte sorgsna utan snarare åt ett mer aggressivt håll:

”Jag ser att behoven, inte minst på det humanitära området i Ukraina och runt om på olika håll i världen, är *enorma*. Vi ska självklart sträva efter det. Men *inget* av våra partier når upp till enprocentsmålet i budgeten. Det är sanningen.”

– Fredrik Malm, debatt 2, anf. 137

De kännetecken för stereotypiskt maskulin röst som finns i analysmodellen (tabell 2) är stark och djup röst (Klofstad m.fl., 2012), en stabil och monoton röst (Fox & Oxley, 2003) och att prata långsamt (Knapp & Hall, 2010). Användandet av en stark och djup röst visade sig i analysen vara dominerat av kvinnor medan ett stabilt och monotont röstläge var ett kännetecken där männen var överrepresenterade. I analysarbetet var det enbart en av de utvalda analyserade politikerna som tolkades prata långsamt.

Ann Linde (S) pratar i debatt 1 anförande 49 med en stark och djup röst när hon besvarar Aron Emilsson (SD) med att poängtera att Sverigedemokraterna röstade emot ett finansiellt stöd som var tänkt skulle stärka Ukrainas motståndskraft. Under anförandet använder sig Ann Linde av mycket tryck och en mörk röst som kan tyda på irritation. Ann Linde utstrålar även pondus genom en rak rygg och ståtlig hållning. Rösten i anförandet är tydlig och hon stakar sig inte en enda gång:

”I februari röstade Sverigedemokraterna i Europaparlamentet emot ett akut finansiellt stöd till Ukraina, ett stöd som syftade till att stärka Ukrainas

motståndskraft. Alla svenska parlamentariker röstade för det ekonomiska stödet utom tre sverigedemokratiska parlamentariker.”

– Ann Linde, debatt 1, anf. 49

Användandet av en stabil och monoton röst hittades i anförande 48 i debatt 1 av Aron Emilsson (SD) som varken använder sig av uttryck eller inlevelse när han pratar om Sveriges säkerhetspolitik och om invasionen av Ukraina. Aron Emilsson använder sig av en kraftfull stark röst men samma tonläge genom hela anförandet:

”Vi är inne i en intensiv och avgörande tid för svensk utrikespolitik. Rysslands folkrättsvidriga invasion av Ukraina och det pågående kriget, där de ryska övergreppen mot befolkningen är återkommande, systematiska och omfattande, ställer helt andra krav på svensk utrikespolitik än tidigare.”

– Aron Emilsson, debatt 1, anf. 48

Även Tobias Billström (M) talar i anförande 1 i debatt 2 med en monoton och stabil röst om regeringens framtidsplaner samt hur Rysslands angrepp mot Ukraina påverkar Sverige och det globala säkerhetsläget. Tobias Billström pratar med en samlad och entonig röst samtidigt som kroppsspråket innefattar en flackande blick och små och koncisa rörelser. Oberoende av vilket ämne Tobias Billström pratar om i sitt anförande så använder han sig av samma tonläge:

”Herr talman! Ukrainas sak är vår. Angreppet påverkar i högsta grad stabiliteten i vårt närområde. Det berör Sverige och hela det globala säkerhetsläget. Vårt stöd till Ukraina är därför omfattande. Inte sedan finska vinterkriget har Sverige bistått ett land i väpnad konflikt med krigsmateriel på det sätt som vi nu stöder Ukraina.”

– Tobias Billström, debatt 2, anf. 1

Annika Hirvonen var den enda politikern som använde kännetecknet prata långsamt, vilket hon gjorde i debatt 1 anförande 108. Annika Hirvonen använder kännetecknet när hon pratar om anekdotiska bevis samt använder sig av känslomässiga argument och fysiska gester:

”Nyligen besökte jag Polen. Där träffade jag Joanna och hennes fem månader gamla son, Gustav. Joanna berättade för mig att när hon träffade sin läkare och sin barnmorska i den väldigt liberala staden Gdansk litade hon på vad de sa när de sa att hennes foster var friskt. Men så ser det inte ut överallt längre, sa hon.”

– Ann Linde, debatt 1, anf. 2

Det fanns fåtal exempel på politiker som vi tolkade ha monoton röst, samt att prata långsamt. De exempel som fanns visade att det till största del var manliga politiker som använde en monoton och stabil röst, medan vi enbart såg ett exempel på en politiker som talade långsamt och denne var en kvinna. Att det var ett fåtal röster som uppfattades som monotona kan bero på att frågan om krig är känslomässigt ingivande, något vi såg under kategorin för känslomässiga uttryck. Samtidigt är utrikesdebatterna utformade på så sätt att

varje politiker har en viss tid till sitt förfogande, och därför kan man föreställa sig att politikerna undviker att tala långsamt för att spara tid.

Slutsats och diskussion

Nedan presenteras en sammanställning av de uttryck för likheter och skillnader vi sett i hur svenska kvinnliga och manliga politiker kommunicerar kring Ukraina i utrikesdebatterna. Sedan följer en tematisk spaning av hur dessa könsstereotypiska kännetecken kan kombineras, samt därefter en reflektion kring studiens resultat. Sedan presenteras en konklusion och avslutningsvis lyfter vi resonemang och förslag på vidare forskning, även om vi dessutom nämner förslag på vidare forskning genomgående under diskussionen av slutsatserna.

Syftet med studien har som tidigare nämnt varit att undersöka om könsstereotypisk kommunikation förekommer i den svenska riksdagen samt på vilka sätt detta i så fall kommer till uttryck när de talar om kriget i Ukraina. Studiens syfte har inte varit att förklara anledningar till att vissa könsstereotyper förekommer eller ser ut på ett visst sätt, utan i stället har fokus varit att identifiera skillnader och likheter och om dessa kan bero på könsstereotyper. Däremot resonerar vi kring möjliga förklaringar när vi ser ett sådant samband. I de fall vi kan göra en tydlig koppling mellan vårt resultat och tidigare forskning föreställer vi oss att det finns en större generaliserbarhet för vår studie. Å andra sidan finns det delar av vårt resultat som möjligen kan ha påverkats av utomstående men likväl bidragande faktorer som inte handlar om könsstereotypiska förväntningar. I dessa fall resonerar vi kring om det är mer rimligt att föreställa sig att politikerna uttrycker sig på ett visst sätt på grund av partitillhörighet, situation eller personlighet. De kommunikativa exempel som skulle kunna bero på andra förklaringsfaktorer än könsstereotypiska förväntningar blir svårare att knyta an till tidigare forskning, vilket lämnar utrymme för framtida forskning att ta vid.

De skillnader vi har identifierat i denna studie kan tolkas som skillnader mellan hur kvinnliga och manliga politiker kommunicerar som skulle kunna bero på könsstereotyper. Däremot kan vi inte säga att de likheter vi har identifierat i denna studie i hur manliga och kvinnliga politiker kommunicerar beror på könsstereotyper. Detta eftersom likheterna är just likheter, det vill säga förekommer de hos både kvinnliga och manliga politiker, och kan med andra ord förstås som ett generellt sätt som politisk kommunikation tas i uttryck. Däremot hur dessa kännetecken uppfattas av en publik eller hur politikerna själva uppfattar sin kommunikation kan skilja sig, men detta är inte något som vår studie egentligen undersöker. Det är dock relevant att reflektera kring dessa aspekter, eftersom likheter mellan kvinnliga och manliga politikernas kommunikation inte måste innebära att de har samma inneboende uppfattningar om den, eller att det uppfattas likadant av en publik.

Likheter

Vad gäller kategorin *argument* såg vi att det förekom en likhet i att både kvinnliga och manliga politiker använde sig av kännetecknen anekdotiska bevis samt konkreta argument. Vi såg att de två stereotypiskt maskulina kännetecknen statistiska bevis och hänvisning till tidigare politisk framgång ofta kombinerades av både manliga och kvinnliga politiker, och att det främst var politikerna i aktiv regeringsställning som yttrade sig på det sättet. Vi reflekterar över att hänvisning till tidigare politisk framgång skulle kunna vara en logisk och

naturlig ordning i den politiska kommunikationen. Politikerna som sitter i opposition har som roll att kritisera de insatser som regeringen står för, vilket logiskt nog skulle innebära att regerande partier får som roll att lyfta fram sina framgångar för att övertyga och ge en mer gynnsam framställning av sin egen politik.

Inom kategorin *känslomässiga uttryck* var det vanligt förekommande för både de manliga och kvinnliga politikerna att använda sig av känslomässiga ordval, vilket tyder på en likhet i deras kommunikation. Vi såg även likheter gällande kännetecknet aggression då både manliga och kvinnliga politiker uppvisade detta, framför allt när de fick kritik av en annan politiker. Däremot spekulerar vi kring att detta skulle kunna vara bundet till situationen då det kan vara en mer personlig reaktion på kritik. Uppvisandet av aggression skulle möjligen kunna vara hämmande för de kvinnliga politikerna. Som nämnts i tidigare forskning har studier visat att det finns en skild uppfattning om när kvinnliga respektive manliga politiker uttrycker känslor så som aggression/ilska. Boussalis m.fl. (2021) såg att den tyska publiken fick ett sämre intryck av kvinnliga politiker som uttryckte ilska, än när hennes manliga kollegor uttryckte sig på samma sätt. Det är inte självklart att en svensk publik skulle ha samma uppfattning som den tyska, men det är alltså inte osannolikt att svenska medborgare också uppfattar kvinnliga politikernas aggression annorlunda än hur de uppfattar aggression hos manliga politiker.

Avseende kategorin *förhållningssätt till andra* fanns likheter i att både kvinnliga och manliga politiker ansågs uppvisa kännetecknen som att kompromissa samt använda ett anklagande/motstridigt språk. Politikerna uttryckte framför allt ett anklagande språk i debatten, där de antingen själva riktade kritik eller blev kritiserade av en politisk motståndare. Att det finns en likhet i villigheten till kompromiss och konsensus skulle kunna relateras till att Ukrainafrågan som tidigare nämnt är något där samtliga partier står eniga, och därmed blir det lättare för dem att uttrycka konsensus. Samtidigt kan likheten i det anklagande språket knytas an till de stereotypiskt maskulina förväntningar som finns för ledarroller, exempelvis att man ska uppvisa självsäkerhet och dominans (Eagly, 1987). Politikerna har delvis uppgiften att rikta kritik mot sin opposition, och att uttrycka sig med ett anklagande språk kan då falla sig naturligt.

Vad gäller kategorin *språkliga uttryck* fanns det främst likheter i hur de kvinnliga och manliga politikerna uttryckte sig. Att använda sig av maskulina kännetecken så som att visa bestämdhet, uppmana till handling, samt upprepning av ord förekom hos de både de manliga och kvinnliga politikerna. Detta kan även knytas an till de stereotypiskt maskulina förväntningar som finns för ledarroller, exempelvis att man ska uppvisa självsäkerhet och dominans (Eagly, 1987). Politikerna har delvis uppgiften att leda och övertyga väljare, vilket kräver en viss bestämdhet, uppmaning och tydlighet i sina argument. Detta kan möjligen förklara att tidigare nämnda språkliga kännetecken är vanligt förekommande egenskaper hos politiker oavsett könstillhörighet.

Inom *fysiska uttryck och gester* fanns kännetecken som ögonkontakt, fysiska gester, självsäker och bestämt kroppsspråk. Här fanns det främst likheter då både de kvinnliga och manliga politikerna uttryckte dessa kännetecken. Däremot noterade vi att det fanns en

skillnad i hur stora eller små de fysiska gesterna var. Det finns anledning att reflektera över att det främst var manliga politiker som uttryckte sig med stora och omfattande fysiska gester, medan de kvinnliga politikerna snarare höll sig till mindre gester närmare kroppen. I vår analysmodell saknas det ett motsvarande kännetecken för fysiska gester i den feminina kategoriseringen, vilket skulle kunna förklara att samtliga politikerna placerades inom den maskulina kategorin här. Däremot skriver Grebelsky-Lichtman & Bdolach (2017) att Hargie (2006) menar att användning av små fysiska rörelser är just stereotypiskt feminint. Vi kunde inte vid utformandet av analysmodellen säkerställa källans trovärdighet, och därför saknas detta kännetecken i analysmodellen. Däremot skulle vårt resultat i kombination med källan kunnat tyda på att kvinnliga politiker uttrycker sig med fysiska gester som faller i linje med könsstereotypiskt förväntningar. Detta medan de manliga politikerna uttrycker sig i linje med det stereotypiskt maskulina kroppsspråket. För vårt resultat skulle det kunna innebära att politikernas fysiska kroppsspråk snarare är något som skiljer sig och därmed blir ett exempel på könsstereotypisk kommunikation.

I kategorin *röst* fanns det likheter i att kännetecknen svag röst, stark och djup röst, uttrycksfullt och ett anpassat röstläge förekom hos både manliga och kvinnliga politiker. Både gällande stark och svag röst såg vi samband i situation eftersom det främst inträffade i debattsekvensen när politikerna riktade kritik mot varandra. Det innebär alltså att situation skulle kunna spela in här, då debattsekvenserna verkar innebära att politikerna anpassar sitt röstläge utefter den opponent de möter.

Skillnader

I kategorin för *argument* skilde det sig i hur de drog paralleller från kriget i Ukraina till andra sakfrågor, då det var mer vanligt förekommande att kvinnliga politiker fokuserade på sakfrågor som är stereotypiskt feminina, och de manliga politikerna i större utsträckning fokuserade på stereotypiskt maskulina sakfrågor. Resultatet tyder alltså på att de kvinnliga och manliga politikerna uttrycker fokus på olika typer av sakfrågor vilket går i linje med könsstereotypiska förväntningar.

Skillnader vi såg i kategorin *känslomässiga uttryck* var att en övervägande andel kvinnliga politiker tolkades uppvisa empati och hjälpsamhet. En ytterligare skillnad fanns också för det feminina kännetecknet positivitet, där det enbart var manliga politiker som i analysen ansågs uppvisa detta. Vi tror dock här att ämne och situation kan spela en större roll för att de använder sig av positivitet än könstillhörighet. Detta då de talar om en maskulin sakfråga, vapenexport (Fox & Oxley, 2003), och användandet av ett feminint kännetecken skulle då kunna tolkas som en strategi för att få ett laddat ämne att framstå mindre allvarligt snarare än något som kan tolkas som att manliga politiker är mer positiva än kvinnliga.

Avseende kategorin *förhållningssätt till andra* kunde det här ses en skillnad kring kännetecknet att vara relationell (uttrycka en gemensamhet till det man talar om) då det förekom hos en kvinnlig politiker men inte hos några manliga. Även gällande kännetecknet att vara tävlingsinriktad fanns det en skillnad eftersom enbart manliga politiker tolkades vara detta. Här kan vi dra en parallell till just könstillhörighet eftersom de kvinnliga politikerna

uttrycker sig i linje med förväntningar på deras könstillhörighet, det vill säga sympati och ömhet (Eagly, 1987). Samtidigt uttrycker sig de manliga politikerna i linje med det Eagly beskriver som stereotypiskt maskulina förväntningar genom att uttrycka tävlingsinriktning, vilket signalerar dominans och självständighet.

Den största skillnaden i *språkliga uttryck* såg vi i uppvisande av ärlighet, där det enbart var manliga politiker som tolkades som transparenta när de erkände fel inom sitt parti. Däremot kan partitillhörighet vara av betydelse här eftersom de två manliga politikerna också tillhörde de två ytterpartierna Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna, och inträffade i debatt 1. När första debatten ägde rum hade kriget bara pågått i några månader, och till en början fanns det en avvikande uppfattning hos ytterpartierna i hur man ställde sig i frågan om hur man skulle stötta Ukraina. Alltså kan de här två exemplen tänkas bero på partitillhörighet och situation snarare än könstillhörighet.

Inom kategorin *fysiska uttryck och gester* fanns en skillnad i att kvinnliga politiker var överrepresenterade inom kännetecknen som känslomässiga ansiktsuttryck, arga ansiktsuttryck och betoning på utseende. Som tidigare nämnt saknas dock ett motsvarande kännetecken för stereotypiskt maskulint utseende, vilket gör att vi inte rättvist kan jämföra kännetecknet om betoning på feminint utseende mot uttrycket av stereotypiskt maskulint utseende. Däremot reflekterar vi över att flera kvinnliga politiker som ingick i analysen uttrycker sig icke-verbalt med ett stereotypiskt feminint utseende, vilket tyder på att det finns en grundläggande könsstereotypisk uppfattning bland riksdagens politiker om hur en kvinnlig politiker bör se ut och klä sig i detta sammanhang.

För kategorin *röst* hittades enbart manliga politiker som använde sig av det maskulina kännetecknet monoton och stabil röst vilket skiljer sig från ett annat maskulint kännetecken om att prata långsamt där enbart kvinnor var representerade.

Kombinationer av kännetecken

Vi kan se att det förekommer likheter mellan manliga och kvinnliga politiker i samtliga av våra 6 kategorier, både vad gäller stereotypiskt feminin och maskulin kommunikation. Många gånger använde sig både manliga och kvinnliga politiker av en kombination av flera olika kännetecken samtidigt, antingen av feminin eller maskulin kommunikation. Exempelvis kunde vi se att om politikerna använde sig av stora fysiska gester kombinerades det ofta också med anklagande och motstridigt språk, och samtliga av dessa kännetecken är stereotypiskt maskulina. Likaså angående de feminina kännetecknen kunde vi se en kombination av att exempelvis tala om personliga upplevelser samtidigt som man har ett känslomässigt röstläge och håller ögonkontakt. Detta skulle kunna tyda på att politikerna uttrycker sig i linje med flera olika kännetecken från samma könsstereotypiska indelning, men däremot betyder det nödvändigtvis inte att de enbart förhåller sig till den förväntade könsstereotypiska kommunikationen.

Vi observerade även att en kombination av maskulina respektive feminina kännetecknen kunde förekomma hos både manliga och kvinnliga politiker. Exempelvis det stereotypiskt

feminina kännetecknet känslomässigt språk och känslomässiga ansiktsuttryck kunde förekomma samtidigt som en politiker uttryckte maskulina kännetecken så som visa bestämdhet i sitt fysiska kroppsspråk, till exempel genom att slå pennan i bordet.

Tillfällen då det uppkom kombinationer av kännetecken var när politiker bemötte kritik från andra politiker, vilket skulle kunna bero på situation och därmed hur politikerns opponent agerar. Flera av politikerna blev offensiva och uppvisade en kombination av kännetecken som aggression, fysiska gester, arga ansiktsuttryck och motstridigt språk när de tog emot kritik. Andra politiker blev snarare defensiva och uppvisade kännetecken som en svag röst och ärlighet. Vi föreställer oss att skillnaderna i agerandet vid bemötandet av kritik var mer situationellt och personligt än beroende på könstillhörighet.

Reflektion

Att det finns en likhet i hur kvinnliga och manliga politiker kombinerar kommunikation från båda de könsstereotypiska indelningarna skulle kunna uppfattas som gynnsamt för ett jämställt politiskt klimat. Inte minst med tanke på det jämställdhetsmål som tidigare nämnts, där man strävar efter att kvinnor och män i Sverige ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv (Jämställdhetsmyndigheten, 2023). Att både manliga och kvinnliga politiker kan ge uttryck för en kombination av feminina och maskulina stereotyper skapar ett mer jämställt spelfält, och inte bara för politikerna själva. Eftersom allmänheten kan ta del av debatterna bidrar kommunikationen dessutom till att reproducera den dominanta diskursen om hur både kvinnor och män i samhället bör vara. Med andra ord skulle politikernas kombination av kommunikativa kännetecken från båda de könsstereotypiska indelningarna förstås som en utveckling bortanför de traditionella könsstereotypiska förväntningarna.

I teorikapitlet introducerade vi hur könsstereotyper kan påverka politikerns kommunikation samt hur publiken ser på dem. Enligt tidigare forskning av Eagly och Karau (2002) menar man att kvinnliga politiker kan missgynnas eftersom när de anpassar sig till feminina stereotyper lever de inte upp till förväntningarna på dem som ledare, men om de anpassar sig till maskulina stereotyper lever de inte upp till förväntningarna som finns på dem som kvinnor. Det vi ser i våra resultat är att både kvinnliga och manliga politiker använder sig av en kombinerad kommunikation, vilket kan ha en positiv innebörd för uppfattningen om dem eftersom de har egenskaper som kan tilltala både väljare som anser könsstereotypisk kommunikation vara viktigt, men också den som inte gör det.

Studiens resultat går till viss del i linje med tidigare forskning, exempelvis vad avser fysiska gester och uttryck. De kvinnliga politikerna i vår studie sågs använda känslomässiga ansiktsuttryck och bära stereotypiskt feminina kläder och smink, något som även Grebelsky-Lichtman & Bdolach (2017) kom fram till i sin studie. Vi såg även i vår studie att manliga och kvinnliga politiker talar om olika sakfrågor, vilket Fox & Oxley (2003) fastställt i sin tidigare forskning.

Däremot motsäger en stor del av vår studies resultat den tidigare forskning vi hittade i vår litteratursökning, inklusive den analysmodell vi utformat utifrån Grebelsky-Lichtman &

Bdolach (2017) som tydligt placerar in vissa beteenden som feminina och maskulina. Det faktum att vi tydligt ser att svenska politiker kombinerar kännetecken både från den stereotypiskt feminina och maskulina sidan tyder på att en sådan här kategorisering inte håller i praktiken. Det vi ser med vårt resultat är att svenska kvinnliga och manliga politiker inte enbart kommunicerar i linje med de könsstereotypiska förväntningar som finns på deras respektive könstillhörighet när de talar om kriget i Ukraina. Vår studie visar att kategoriseringen av könsstereotypiska egenskaper är svår att göra i en svensk kontext, då de könsstereotypiska egenskaperna verkar vara mer rörliga i nutida Sverige än de kanske en gång var eller är i anglosaxiska sammanhang.

Vi observerar att många av de skillnader som vi identifierat berodde på att vi tolkade att vissa enskilda politiker uttryckte sig mer i enlighet med ett kännetecken i jämförelse med hur de andra politikerna uttryckte sig. Resultaten kan alltså därför bara uttala sig om kommunikationen i de två specifika debatter vi analyserat, eftersom en annan kontext sannolikt förändrat uppfattningen av politikernas kommunikation i förhållande till varandra. Istället föreställer vi oss att vi hade uppfattat de olika politikerna annorlunda om det hade varit andra politiker eller en annan sakfråga, eller om debatten tog plats på en annan plattform som tillåter ett annat format. Exempelvis i en partiledardebatt under en valkampanj, då det finns andra regler för politikerna att förhålla sig till som inte är lika formella som de i riksdagen.

Som tidigare nämnt är formatet för riksdagsdebatter formellt och strukturerat, vilket innebär att vi inte såg uttryck för flera av de kännetecken som tidigare forskning etablerat. Den svenska riksdagen är förhållandevis mer uppstyrd än i vissa anglosaxiska sammanhang så som Storbritannien eller USA, där formatet för parlamentet tillåter mer livlig debatt och skulle därför kunna tillåta exempel för att politiker avbryter andra talare eller skriker. Dessutom fokuserar vår studie just på utrikesdebatter, och mer specifikt när de talar om Ukrainafrågan. Det är troligt att de mönster vi identifierat i denna studie inte skulle komma till uttryck på samma sätt inom andra politiska sakfrågor där förutsättningarna är annorlunda. I sakfrågor där det finns en skild uppfattning kan man föreställa sig att politikerna hade kommunicerat annorlunda än vad de gör om kriget. Vi valde kriget i Ukraina just av den anledningen att vi ville se om könsstereotypiska förväntningarna skulle lysa igenom trots att samtliga partierna delar en grundläggande uppfattning om narrativet.

Vårt resultat skulle kunna överföras till sakfrågor av liknande natur, det vill säga sådana där politikerna delar en relativt gemensam ståndpunkt. I frågor om krig väcks mycket känslor och det kan falla sig naturligt för politikerna att kommunicera sympati med de människor som drabbas av kriget. Detta har skapat förutsättningen för att politikerna uttrycker sig i linje med känslomässiga kännetecken. Däremot i sakfrågor där ståndpunkterna skiljer sig mer kan vi föreställa oss att andra typer av känslor eller strategier kommer till uttryck och kommuniceras. Andra sakfrågor bär med sig andra förväntningar och det är rimligt att politikernas kommunikation anpassar sig därefter.

Konklusion

För att besvara studiens första forskningsfråga kan vi konstatera att ja, det förekommer skillnader mellan hur manliga och kvinnliga politiker kommunicerar som skulle kunna bero på könsstereotypiska förväntningar. De manliga politikerna uttrycker sig allra tydligast i linje med könsstereotypiska förväntningar när det kommer till fokus på specifika sakfrågor, att vara tävlingsinriktad och ha ett monotont och stabilt röstläge. De kvinnliga politikerna uttrycker sig allra tydligast i linje med könsstereotypiska förväntningar när det kommer till fokus på specifika sakfrågor, uppvisa empati, vara relationell och uttrycka känslomässiga ansiktsuttryck. Däremot förekommer det också skillnader som går i motsatt riktning för könsstereotypiska förväntningar. Allra tydligast är det i att kvinnliga politiker uppvisade arga ansiktsuttryck, samt att prata långsamt, vilka båda är kännetecken som är stereotypiskt maskulina förväntningar.

Att vi fann könsstereotypiska skillnader utesluter å andra sidan inte att det allra tydligaste resultatet i denna studie var de likheter som kom till uttryck i hur de kvinnliga och manliga politikernas kommunicerade. Vi fann ingen tydlig uppdelning bland någon av våra sex kommunikativa kategorier i att kvinnliga politiker skulle använda sig mer av den feminina eller maskulina kommunikationen. Inte heller såg vi att de manliga politikerna skulle använda sig mer eller mindre av feminin eller maskulin kommunikation. Snarare används en kombination både av kvinnliga och manliga politiker av både feminin och maskulin kommunikation.

Många av de skillnader vi identifierade hittade vi även rimliga bidragande faktorer till som inte handlar om könsstereotypiska förväntningar. I dessa fall har vi resonerat kring om det är mer rimligt att föreställa sig att politikerna uttrycker sig på ett visst sätt på grund av partitillhörighet, situation eller personlighet. Dessa exempel gör det svårt att dra slutsatser om just könsstereotypisk kommunikation. Även om det finns en föreställning om att ledarfigurer kommunicerar i linje med stereotypiskt maskulina förväntningar kan vi se att både de kvinnliga och manliga svenska politikerna uttrycker sig med kombinerad kommunikation från respektive könsstereotypisk indelning. Detta tyder alltså på att svenska riksdagspolitiker kommunicerar utanför de förväntningar som finns på deras könstillhörighet.

Vidare forskning

Vi ställer oss frågan om det är relevant med vidare forskning som identifierar könsstereotypisk kommunikation i en svensk kontext eftersom fenomenet inte verkar lika tydligt i den svenska riksdagen som tidigare forskning har konstaterat för andra länder. Att identifiera kommunikation som könsstereotypiskt feminint eller maskulint i ett sammanhang där jämställdhetsklyftan inte är lika stor som i andra samhällen kan eventuellt vara hämmande snarare än produktiv. Däremot förstår vi behovet i de kontexter där skillnaderna mellan kvinnor och män fortfarande är stora, exempelvis i en kontext där tidigare forskning menar att skillnaderna mellan kvinnliga och manliga politiker är tydliga och att kvinnliga politiker missgynnas av det. Det kan exempelvis vara nödvändigt att undersöka om

kommunikationen ser annorlunda ut i kommunfullmäktige, där fördelningen mellan kvinnliga och manliga politiker kanske inte är lika jämn. Här har vidare forskning potential att inte bara identifiera men också förebygga hämmande stereotyper.

Exempel på vidare forskning är en kvantitativ studie som motsvarar den vi utfört, för att tillföra kunskap om i vilken utsträckning politikerna faktiskt använder sig av stereotypiskt feminin eller maskulin kommunikation. Det hade även varit aktuellt att studera ämnet utifrån ett publikperspektiv, för att se hur politikernas kommunikation i riksdagen uppfattas av svenska medborgare. Det är inte givet att den tolkning vi har gjort av innehållet i debatterna skulle uppfattas likadant av en publik.

En ytterligare vinkel hade även varit att intervjua politikerna för att få en förståelse för deras egen uppfattning om deras kommunikation, och huruvida könsstereotypiska attribut är något de tar i beaktning i utformandet av sin kommunikation. Det hade också kunnat ge insikt i vilka politiker som genomgått medieträning eller på annat sätt har fått stöd från retorikkunniga experter som hjälper att forma deras kommunikation. Vi föreställer oss att det finns en skillnad i hur man kommunicerar baserat på hur medveten man är om sin kommunikation, och att det därmed kan vara lättare för en politiker att vara medveten om de har experter som talar om för dem hur de ska agera i jämförelse med en enskild politiker som självständigt skriver sitt anförande till riksdagen.

Till en början fanns det en idé om att göra en innehållsanalys av debatterna utan att applicera en redan fastställd analysmodell. Analysmodellen skulle då snarare fungera som ett stöd för att i efterhand kunna placera in våra observationer av olika politiker utefter om de passade in i stereotypiskt feminint eller maskulint. I vår studie har vi istället sökt efter stereotypiska kännetecken som var förbestämda, vilket även påverkar vilken typ av resultat vi får, då våra resultat snarare undersöker förekomsten av stereotypiska kategoriseringar än specifika politiker. Vi föreställer oss att resultaten skulle kunna säga mer om de individuella politikerna och utifrån ett större samhällskontext om man gjort på det andra sättet, eller om man valt ut färre analysenheter och exempelvis tillämpat en kritisk diskursanalys istället. Detta lämnar vi nu istället till vidare forskning.

Referenser

- Aalberg, Toril & Todal Jenssen, Anders (2007). Gender Stereotyping of Political Candidates An Experimental Study of Political Communication. *Nordicom Review*, 2007(8), 17-32. <https://doi.org/10.1515/nor-2017-0198>
- Ashmore, Richard D. & Del Boca, Frances K. (1979). Sex Stereotypes and Implicit Personality Theory: Toward a Cognitive - Social Psychological Conceptualization. *Sex Roles; New York, N.Y.*, 5(2), 219-248. <https://www.proquest.com/scholarly-journals/sex-stereotypes-implicit-personality-theory/docview/1308093631/se-2>
- Bavelas, Janet Beavin. (1994). Gestures as Part of Speech: Methodological Implications. *Research on Language and Social Interaction*, 27(3), 201–221. https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1207/s15327973rlsi2703_3
- Bauer, Nichole M. & Krupnikov, Yanna. (2014). The Relationship Between Campaign Negativity, Gender and Campaign Context. *Political Behavior*, 36(1). 167-188. <https://www.proquest.com/scholarly-journals/relationship-between-campaign-negativity-gender/docview/1501014702/se-2?accountid=11162>
- Boussalis, Constantine., Coan, Travis G., Holman, Mirya R., & Müller, Stefan (2021). Gender, Candidate Emotional Expression, and Voter Reactions During Televised Debates. *American Political Science Review*, 2021 (115), 1242–1257. https://gu-se-primo.hosted.exlibrisgroup.com/primo-explore/fulldisplay?docid=TN_cdi_webof
- Brescoll, Victoria L. & Uhlmann, Eric Luis. (2008). Can an Angry Woman Get Ahead? *Psychological Science*, 19(3), 268-275. <https://www.jstor.org/stable/40064922>
- Brooks, Deborah Jordan. (2011). Testing the Double Standard for Candidate Emotionality: Voter Reactions to the Tears and Anger of Male and Female Politicians. *The Journal of Politics*, 73(2), 597-615. <https://www.jstor.org/stable/10.1017/s0022381611000053>
- Costa, Mia. (2021). He Said, She Said: The Gender Double Bind in Legislator-Constituent Communication. *Politics & Gender*, 17(4). <https://www.proquest.com/scholarly-journals/he-said-she-gender-double-bind-legislator/docview/2612694183/se-2?accountid=11162>
- Dietrich, Bryce J., Hayes, Matthew & O'Brien, Diana Z. (2019) Pitch Perfect: Vocal Pitch and the Emotional Intensity of Congressional Speech. *American Political Science Review*, 113(4), 942-962. <https://www.proquest.com/scholarly-journals/pitch-perfect-vocal-emotional-intensity/docview/2307350637/se-2?accountid=11162>

- Eagly, Alice H. (1987). *Sex Differences in Social Behavior. A Social-role interpretation* (1 uppl.). Psychology Press. <https://doi.org/10.4324/9780203781906>
- Eagly, Alice H., & Karau, Steven J. (2002). Role Congruity Theory of Prejudice Toward Female Leaders. *Psychological Review*, 109(3), 573-598.
<https://www.proquest.com/docview/614368478?parentSessionId=p39UeV0ec1Ag0YzxxaWP1KZ1XFcVUzasnBYigg%2FiOBA%3D&pq-origsite=primo&accountid=11162>
- Eagly, Alice H., Wood, Wendy & Diekmann, Amanda B. (2000). Social role theory of sex differences and similarities: A current appraisal. I Eckes, Thomas & Trautner, Hanns M. (Red.), *The developmental social psychology of gender* (s.123-174). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Ellemers, Naomi. (2018). Gender Stereotypes. *Annual Review of Psychology*. 275-298.
<https://doi.org/10.1146/annurev-psych-122216-011719>
- Esser, Frank & Strömbäck, Jesper. (2014). *Mediatization of Politics: Understanding the Transformation of Western Democracies*. (1 uppl.). Palgrave Macmillan UK.
- Evans, Heather K. & Hayes Clark, Jennifer. (2016). "You Tweet Like a Girl!": How Female Candidates Campaign on Twitter. *American Politics Research*, 44(2), 326-352.
<https://journals-sagepub-com.ezproxy.ub.gu.se/doi/full/10.1177/1532673X15597747>
- Everitt, Joanna. Best, Lisa & Gaudet, Derek. (2016). Candidate Gender, Behavioral Style, and Willingness to Vote: Support for Female Candidates Depends on Conformity to Gender Norms. *American Behavioral Scientist*, 60(14) 1737-1755.
<https://journals-sagepub-com.ezproxy.ub.gu.se/doi/full/10.1177/0002764216676244>
- Folk och försvar. (30 mars 2022). *Kriget i Ukraina – konsekvenser för Sverige och möjligheterna att engagera sig*. folkochforsvar.se. Hämtad 2023-12-19 från: <https://folkochforsvar.se/content/kriget-i-ukraina-konsekvenser-for-sverige-och-mojligheterna-att-engagera-sig/>
- Fox, Richard L. & Oxley, Zoe M. (2003). Gender Stereotyping in State Executive Elections: Candidate Selection and Success. *The Journal of Politics*, 65(3), 833–850.
<https://doi.org/10.1111/1468-2508.00214>
- Förenta Nationerna. (20 februari 2023). *Ett år sedan Rysslands invasion av Ukraina*. fn.se. Hämtad 2023-12-11 från: <https://fn.se/aktuellt/ovriga-nyheter/ett-ar-sedan-rysslands-invasion-i-ukraina/>

- Garcia-Blanco, Inaki & Wahl-Jorgensen, Karin. (2012). The Discursive Construction of Women Politicians in the European Press. *Feminist Media Studies*, 12(3), 422-441.
<https://www.tandfonline.com/loi/rfms20>
- Grebelsky-Lichtman, Tsfira & Bdolach, Liron. (2017). Talk like a man, walk like a woman: an advanced political communication framework for female politicians. *The Journal of Legislative Studies*, 23(3), 275- 300.
<https://www.tandfonline.com.ezproxy.ub.gu.se/doi/epdf/10.1080/13572334.2017.1358979?n>
- Grebelsky-Lichtman, Tsfira & Katz, Roy (2019). When a man debates a woman: Trump vs. Clinton in the first mixed gender presidential debates. *Journal of Gender Studies*, 28(6), 699-719. <https://www-tandfonline.com.ezproxy.ub.gu.se/doi/full/10.1080/09589236.2019.1566890>
- Hargie, Owen., & Ebooks Corporation. (2006). *Handbook of Communication Skills*. (3rd ed.). Hoboken: Taylor & Francis Ltd.
- Hargrave, Lotte. (2023). A Double Standard? Gender Bias in Voters' Perceptions of Political Arguments. *British Journal of Political Science* (53), 327-345.
<https://doi.org/10.1017/S0007123422000515>[Opens in a new window]
- Hargrave, Lotte & Blumenau, Jack. (2022). No Longer Conforming to Stereotypes? Gender, Political Style and Parliamentary Debate in the UK. *British Journal of Political Science*, (52), 1584-1601. <https://doi.org/10.1017/S0007123421000648>
- Hargrave, Lotte & Langengen, Tone (2021). The Gendered Debate: Do Men and Women Communicate Differently in the House of Commons? *Politics & Gender*, 17 (2021), 580–606.
<https://www.proquest.com/docview/2612694160/2809B917B1974423PQ/1?accountid=11162>
- Huddy, Leonie & Terkildsen, Nadya. (1993). Gender Stereotypes and the Perception of Male and Female Candidates. *American Journal of Political Science*, 27(1), 119-147.
<https://doi.org/10.2307/2111526>
- Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, JMG, Göteborgs Universitet (u.å.) *Politisk kommunikation*. Hämtad 2023-05-27 från:
<https://www.gu.se/forskning/politisk-kommunikation>
- Jämställdhetsmyndigheten (2023). *Sverige ska vara ett jämställt land*. jämställdmyndigheten.se. Hämtad 2023-12-23 från:
<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/jamstalldhet-i-sverige/>
- Klofstad, Casey A. Anderson, Rindy C & Peters, Susan. (2012). Sounds like a winner: voice pitch influences perception of leadership capacity in both men and women.

Proceedings: Biological Sciences, 279(1738), 2698-2704.
<https://www.jstor.org/stable/41549338>

Knapp, Mark L. & Hall, Judith A. (2010). *Nonverbal communication in human interaction* (7 uppl.). Boston Ma. Wadsworth Cengage learning.

Krupnikov, Yanna & Bauer, Nicole M. (2014). The Relationship Between Campaign Negativity, Gender and Campaign Context. *Political Behavior*, 36(1), 167-188.
<https://www.jstor.org/stable/43653397>

Mattan, Andrew J.A. & Small, Tamara A. (2021). Worth a Thousand Words: The Study of Visual Gendered Self-Presentation on Twitter. *Canadian Journal of Political Science*, (54), 477-490. <https://www.proquest.com/scholarly-journals/worth-thousand-words-study-visual-gendered-self/docview/2541245310/se-2?accountid=11162>

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. (15 juni 2023). *Sveriges Natoansökan*. msb.se. Hämtad 2023-12-19 från: <https://www.msb.se/sv/om-msb/internationella-samarbeten/nato-samarbete/sveriges-natoansokan/>

O'Brien, Diana Z. (2019). Female leaders and citizens' perceptions of political parties. *JOURNAL OF ELECTIONS, PUBLIC OPINION AND PARTIES*, 29(4), 465-489.
<https://doi.org/10.1080/17457289.2019.1669612>

Winfrey, Kelly L. & Schnoebelen, James M. (2019). Running as a Woman (or Man): A Review of Research on Political Communicators and Gender Stereotypes. *Review of Communication Research*, (7), 109-138.
<https://www.proquest.com/docview/2653337448?parentSessionId=lz28ihr%2BqSlAqSPwnjll>

West, Candace & Zimmerman, Don. (1987). Doing Gender. *Gender and Society*, 1(2), 125-151. <https://www.jstor.org/stable/189945>

West, Candace & Zimmerman, Don. (2009). Accounting for Doing Gender. *Gender and Society*, 23(1), 112-122.
<https://www.jstor.org/stable/20676758>

Stiles, William B. (1992). *Describing talk: a taxonomy of verbal response model*. Newbury: Sage Publications.

Sveriges riksdag. (10 juni 2022). *Fredag den 10 juni 2022*. riksdagen.se. Hämtad 2023-12-12 från: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/talarlista/fredag-den-10-juni-2022-preliminar_h90j20220610/

Sveriges riksdag. (15 februari 2023). *Utrikespolitisk debatt*. riksdagen.se. Hämtad 2023-11-05 från: https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/utrikespolitisk-debatt/utrikespolitisk-debatt_hac120230215ud/

Sveriges riksdag. (10 juni 2022). *Utrikespolitisk debatt*. riksdagen.se. Hämtad 2023-11-05 från: https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/utrikespolitisk-debatt/utrikespolitisk-debatt_h9c120220610ud/

Sveriges riksdag (25 april 2023). *Ledamöter och partier*. Riksdagen.se
<https://www.riksdagen.se/sv/ledamoter-och-partier/sa-arbetar-ledamoterna/>

Sveriges riksdag. (2022). *Ledamöter och partier*. riksdagen.se. Hämtad 2023-12-16 från: <https://www.riksdagen.se/sv/ledamoter-och-partier/>

Valmyndigheten. (21 juni 2023). *Valresultat 2022*. Hämtad 2023-12-08 från: <https://www.val.se/valresultat/riksdag-region-och-kommun/2022/valresultat.html>

